

Martina Kulhová – ilustrace Anděl z města En

JANA BEDNÁŘOVÁ

V ATELIÉRU

Se stoupajícím vínem
a čím dál útlejší sklenkou v pase
stála jsem
mezi obrazy.
Náhle zmizelo plátno,
jak cizí hříbě
pasené na mých lukách.
Právě když vstala z omšelého rámu
Ona,
s vlasy přibitými k slunci
a s tělem tak křičícím,
že mi už nezbylo,
než každé z těch šílených slov
sebrat jak pohozený peníz
a říkat si,
jaké je to mít zlodějskou
a přitom nekrást.

Primátorka Pardubic předává ocenění předsedkyni Střediska východočeských spisovatelů Marcelle Marboe. (z archivu MnP)

VÝZNAMNÉ OCENĚNÍ

MARCELLE MARBOE, předsedkyni Střediska východočeských spisovatelů, byla udělena **Medaile města Pardubice** za dlouholetý přínos v oblasti vzdělávací činnosti a práci s dětmi a mládeží.

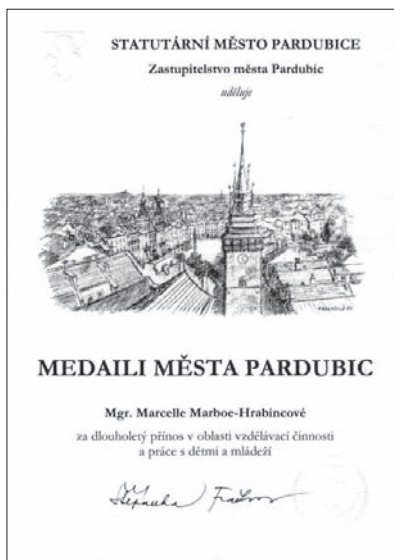

FOTO MEDAILE A PAMĚTNÍHO LISTU

„Medaili města udělují Pardubice od roku 1994. Dnešní laureáti začali psát osmou desítku významných osobností, úspěšně působících v rozličných oborech, kteří během let dosáhli tohoto ocenění. Vždy jsou to lidé, kteří se svou prací zasloužili o rozvoj a věhlas města, lidí, jejichž činnost byla či je pro Pardubice dlouholetým přínosem. Bez ohledu na to, čemu se věnují, si zaslouží naši úctu

a poděkování a medaile města je výrazem obojího,“ řekla primátorka Pardubic paní Štěpánka Fraňková při předávání ocenění třem laureátům 5. prosince 2011 v historickém sále radnice. Medaile je po čestném občanství města druhým nejvyšším oceněním.

Z Tajnospádů Ladislava Vondráka

xxx

Jdeš o radu
Na rozdíl ode mne
nemáš ani stání
a kdoví jestli náladu
Poklony skládám tvému pokladu
Za každé vytržení vlasu - jedno milování
má milá zlatá (přece nekradu)

xxx

Když noc na důkaz svojí viny
tratí svou tmavou krev
v tvém promáčeném klínu klíny
utopím svoje slova a svůj zpěv

Když čas na důkaz svojí černé duše
utíká škvírou na oknech
had nese už svou
plnou mísu hrušek
a sotva popadá tvůj dech

Když ráno na důkaz, že musí
startuje světlem ranní spěch
ďábel se směje až se dusí
a už nás nese na zádech

Když čas na důkaz, že plyne
zkapalní občas ve víně
císařský řez nám svléká nové šaty
a my jsme v tom zas nevinně

xxx

Mám rozepsanej svět jen na dvě doby
Už hrozně dávno bylo naposled
Nakrad jsem si tě do zásoby
a začínáš mi docházet

xxx

Kolikrát, lásko má, chtěla jsi jít
dveře jsou dokořán, klíčem je cit
nevedou nikam, než zase zpět
život je labyrint a srdce střed

NA SLOVÍČKO S MILANEM RICHTEREM

Milan Richter je členem Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích – skupiny Orlicko, žije a tvoří v Ústí nad Orlicí. Otázky jsem mu položil při příležitosti jeho významného životního jubilea.

Jsi publicista, ale i básník. Co Tě k těmto zájmům přivedlo? Jak jsi začínal?

Za všechno vděčím pochopitelně rodině ve které jsem vyrůstal. Narodil jsem se sice nějaké paní učitelce 15. března 1952 v Kladně. Svobodná matka a ještě k tomu učitelka se do padesátých let nehodila, proto mne nechala v nemocnici. Měl jsem to velké štěstí, že si mne po šesti nedělích odvezla matička do Ústí nad Orlicí. Poslouchali jsme rozhlas po drátě, televizi rodiče koupili, když mi bylo patnáct. A tak se u nás doma hodně četlo. Nejdříve mi matička předčítala pohádky, když jsem začal chodit do školy, četl jsem si každý den sám. Nejvíce mi učarovaly dvě knížky: „Lassie se vrací“ a „Poctivý ABĚ“. Rád jsem měl i Verneovky, mayovky a knihy Eduarda Štorcha. Když jsme v neděli usedali k obědu, vyhrávala „Vonička lidových písní“ s okouzlujícím cimbálem a překrásnými texty. Chodil jsem do houslí, někdy ve třinácti letech se učil hrát na kytaru a opět jsem byl unášen texty Petra Nováka, Karla Kryla a dalších zpěváků. A tady to všechno začalo. Lásku k mateřskému jazyku mi dala rodina, později i paní učitelka českého jazyka, literatury a hudební výchovy Pavla Košťová. A to jsem ještě zdaleka netušil, která bije.

První texty k písničkářům jsem tvořil kolem patnácti let, měli jsem svoji kapelu. Přicházely i nějaké básničky, vše pokračovalo na vojně v Bechyni i po ní. Psaní mne provázelo celý život. Více jak 30 let jsem hrál ve folklorním souboru JARO na housle a cimbál, zde jsem vydával občasník „SOUBORÁK“ a tak to nenápadně postupovalo. Skládal jsem i veršovaná přání svatebčanům kamarádům k význam-

ným jubileum a tak podobně. Všechno to byla taková legrace. Na papíry jsem byl vždy velice opatrný až háklivý, hodně textů se mi tedy zachovalo.

Že bych mohl nějakou sbírku pro přátele vydat mne napadlo až ke čtyřicítce. V předmluvě jsem 15. března 1992 napsal: „Osa času mi vytyčila čtyřicítku, aniž bych tušil, ve které části životní amplitudy se právě nacházím. Víím však jistě, že se pohybuji po sinusovce radostí, smutků i beznaděje do jejíž kladných půlvln patří vandrování po vlastech českých i přírodních krásách jiných zemí. Rád se setkávám se zajímavými lidmi, ať jsou úspěšní, nebo momentálně na dně. Vandrovni knížka je mi neodmyslitelnou průvodkyní, do níž vpisují dojmy a pocity. Ona byla také podkladem pro těchto několik poetických pokusů, které předkládám čtenáři pod názvem VANDROVNÍ KNÍŽKA“. Strojopisné texty na přeložené „A čtyřce“ jsem si nechával okopírovat dle financí i zájmu čtenářů a tak to pokračovalo. Druhé knížčce jsem dal název „TŘI GENERACE“ a i s tímto úvodem musím po dvaceti letech souhlasit... „Život, ten babral i kouzelník nám připravuje překvapení na každém kroku, někdy trochu, jindy tolik, že tělo brní od hlavy až k patě, zkropené ve vlastním potu. Příchuť si kořeníme každý sám. Někdy však necháváme ženám volnou ruku, pak mnohdy pánové se není čemu smát. Dřív bez žen nebylo by válek, dneska rozvodů, stále nadávati na ně ale nemohu. Bez nich nebyly by naše mámy a my po houbách bychom chodili, dětičky by nám radost nedělaly když zapnout nemůžem jim vzadu košili. Co teprve, jak vnouče zahlaholí dědo a krásně vyžadoní „kokínko“. Nezbude nic, než zavzpomínat trochu BABIČKO – MATKO – MAMINKO.

„TŘI GENERACE“ rodičů a dětí jsem pokusil se spoutat do verše, někdy při tom i více bylo moku, než spořádaný občan běžně unese. V zajetí škváry a uhelného prachu v kotelně dumával jsem o žití, pár řádků přináším čtenáři TOBĚ, co na tom, že slunce stále nesvíví“. Následovaly další sbírky, ale i činnost kronikářská. Kroniku jsem psal pro folklorní JARO, sportovní oddíl FORT, každá turistická akce, kterou s rodinou pořádám má svoji kroniku. Když jsem chodil vyhrávat s kytarou, vedl jsem si „MUZIKÁŘE“.

Je třeba připomenout, že od chvíle, kdy jsem se někdy v osmnácti letech u výčepního pultu dozvěděl, že nemám svoje rodiče, cítím ke svému městu Ústí nad Orlicí velký dluh. Domnívám se proto, že dalšími aktivitami ho alespoň trochu splatím. Nebylo přece nikde psáno, že zrovna já budu vyrůstat v tak úžasné rodině, jako stovky jiných dětí jsem se mohl protloukat nejrůznějšími dětskými domovy.

První článek mi vyšel v Orlických novinách 4. dubna 1996, tento den se narodil i náš milovaný pejsek SNÍŽEK. S úsměvem říkám tomuto datumu „soukromý den tisku“. Následně již jsem začal publikovat v dalších novinách i časopisech. Z psaní se postupně stala vášeň, říkám tomu takové literární gemblerství. Do 4. prosince 2011 mi v nejrůznějších periodikách vyšlo 8601 článků. Podělíme-li to 188 měsíci, dostaneme zhruba 46 článků za měsíc. Za stejné období mi vyšlo 7 139

fotografií, což představuje 38 fotek měsíčně. To již samo o sobě o jakési magořině vypovídá, ještě když si o tom člověk vede podrobnou statistiku a archiv.

Léta vydáváš Ústecké ozvěny a je mi jasné, kolik se za každým vydaným číslem skrývá práce. S jakým úmyslem jsi s touto řeholí začal a jak se Tvé úmysly naplnily? Co si o tom myslíš dnes?

Ústecké ozvěny vydávám jedenáctým rokem, první číslo vyšlo v únoru 2002. Bylo to v době, kdy Ústí nad Orlicí žádné periodikum nemělo. Řekl jsem si tehdy: „Tak se o něco pokus“. Rozhodně jsem si nemyslel, že zrovna já bych měl být pro tuto práci vyvolený. Ani v nejmenším mne nenapadlo do jaké mlýnice se dobrovolně po hlavě vrhám. Vždyť za desetiletku vyšlo 3434 stran, což pro šéfredaktorskou kapsu představovalo částku 319 000 Kč. Nejhorší je na tom skutečnost, že člověk není stále s ničím hotov. Než dokončí číslo uběhne několik dní a pro další měsíčník nemám napsanu ani řádku. Že se čtenáři každý měsíc ptají, jsou-li nové Ústecké ozvěny to je pro mne tou nejlepší odměnou. Otázkou je jak dlouho, pokladna je prázdná...

Několikrát jsem zaslechl zmínku, že chystáš druhý díl Kumštýřů z Podorlicka. V čem Tě poučil první díl?

Jezdit za „Kumštýři Podorlicka“ a rozmlouvat s nimi pro mne bylo a dodnes je něco úžasného. V prvním díle jsem jich čtenářům představil 42, mnozí z nich bohužel zemřeli a bez této knížky by o nich nikdo ani nevěděl. S dalšími jsem se velice skamarádil a pravidelně se navštěvujeme. Obdivuji na nich, že jsou stejně čiperní, jako před deseti lety. Každé ráno již nemohou dospát, aby se mohli svému kumštu věnovat. Knížku jsem si vydal vlastním nákladem k padesátinám, Doufal jsem, že druhý díl vyjde k šedesátinám, bohužel nevyjde. Denně jezdím kolmo do textilní fabričky tam a zpět 22 km, šestnáct let, v zimě, v létě, za každého počasí. Píši po nocích a Ústecké ozvěny mi zabraly více času než jsem se domníval. Na podzim roku 2010 jsem navíc vydal almanach „70 LET TURISTICKÉ CHATY HVĚZDA“. Drobná knížečka i ta však stála mnoho času a peněz. Druhý díl „KUMŠTÝŘŮ PODORLICKA“ tedy určitě vyjde, na jeho dokončení zatím nemám čas, ani peníze.

A závěrem málo frekventovaná otázka. Jak je pro Tebe důležité zázemí domova? S tím tak trochu souvisí i přátelství s kumštýři o kterých píšeš.

Ještě jednou opakuji, že s většinou KUMŠTÝŘŮ PODORLICKA jsem ve vřelém přátelském vztahu, mnohým jsem uváděl na slavnostních vernisážích jejich výstavy. Nikdy jsem nezapomněl vyzdvihnout důležitost jejich rodinného zázemí. Jejich manželky jim připravují láskyplné pelíšky, jsou i prvními kritiky jejich děl. Bez pohody domova by toho mnoho nevytvořili. O tom jsem stoprocentně

přesvědčen. U mne to pochopitelně platí také. Bez manželky Květuše by nevyšli žádní Kumštýři, světlo světa by nespátřil almanach o chatě Hvězda, ani Ústecké ozvěny by nevycházely.

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek.

BÁSNĚ MILANA RICHTERA

HITY MLÁDÍ

Zas ten slastný zásah blesku
G –Emi –Ami
HVĚZDA NA VRBĚ
jak před pětadvaceti lety
cítím se hezky
VIDĚLI JSME JEDNOU V LUKÁCH...
v rukách kytaru a brnkám
Co skládali jste za písničky
Jirko Suchý, Kahovče či Petře Nováku
Je noc – klid
v rádiu vyhrávají
PRAMÍNEK VLASŮ
SVOU LÁSKU JSEM ROZDAL
snad je to pravda
či trochu mi jí zbývá -
PANÍ V ČERNÉM
NÁHROBNÍ KÁMEN
POVÍDEJ
JÁ BUDU CHODIT PO ŠPIČKÁCH
Jinak to nejde v bytě paneláku
vše s citem
vnímám jen mrazení zad

LEGÁLNÍ KOCOVINA

Odstavná plocha
pro bílá roucha
Andělé silně chrápali
Procitám z výšky
kousek od stropu
pohled velice zvědavý

Postupný sestup
jak u vytržení
sleduji scénu před sebou
co MOODY říká
o prahu smrti
nemohu si vzpomenout

Noha procitá
pozvedám ruku
pozdvolna pátrám po kníru
Shon bílých pláštů
tlumené hlasy
podivný návrat z vesmíru

Humorné příspěvky Julie Miletínové

Malý šikula

Rozlouskl jsem ježka v kleci
po litru a čtyřech deci.

STAREJ A JEŠTĚ STARŠÍ

ANTONÍN ŠLECHTA

Skoro mohlo by to připadat jako sen, ne, ani jako sen ne, spíš jako vzpomínka na sen. Mlhavá vzpomínka, na pomezí skutečnosti a fantazie, kdesi v koutku hlavy na okraji paměti. Lehký dotek vůně dob dávno minulých.

Motor auta, oježděný výdobytek civilizace, bzučel na frekvenci 105,3 FM, diesel a šplhal kopcem kolem Fládru, zakodrcal přes železniční přejezd, zhoupł se na glajzách, tutu tutu a posouval mne směrem k Sedloňovu a pak dál k Sedmidomí před Čížkovými kameny.

Za táhlou levotočivou zatáčkou před Sedloňovem jsem se vyhýbal rychlou myškou do leva vyschlému dědulovi, který před sebou tlačil rozhrkanou káru s koly vyplétanými zrezlými dráty. Stařecké ruce se namáhavě opíraly do madla vysloužilého dopravního prostředku naloženého nákladem větví a větviček. Na dědovi se plandala potrhaná oranžová výstražná vesta, na hlavě seděl plstěný klobouk nakřivo, zpod kterého vyčuhovaly přerostlé cancoury šedivých vlasů. Obraz mé duši tak blízce známý a přitom již drahnou dobu zapomenutý.

„To snad kruci není ani možný.“

Ohlédl jsem se za dědou do zpětného zrcátka: „To přece nemůže bejt starej Rajnoch?!“

Div jsem ze zatáčky nevyběhl do kukuřičných řádků podhorského pole. Pod koly zadrněl bílý okraj asfaltové silnice.

„Krucí! Starej Rajnoch!“

„Idiot stará,“ ulevila si manželka na vedlejším sedadle a pohledem dozadu zkontrolovala vnoučata, kterým dědův manévr za volantem přišel vhod. Kvitovali ho nadšenými výkřiky. Po očku jsem mrknul na ženu a nevěděl, zda úlevná větvička patřila Rajnochovi nebo mě, spíše však oběma.

Vzpomněl jsem si na toulky krajinou s odečtovou knížkou, baterkou, háčkem z ohnutého hřebíku a propisovačkou v rukách a po kapsách. Odečty stavů vodoměrů v Sudetech, po kterých tu zůstala německá příjmení a řeč starých lidí se znatelným přízvukem němčiny. Někteří z nejstarších se česky nenaučili nikdy, ale ti už tady dávno nejsou, vždyť je to skoro třicet let zpátky, kdy mě kopáč, odečítač, montér, kníratý Řezníček předával vodoměrný rajon.

„Starej Rajnoch.“

Vodárenská postavička, figurka z dávno zašlých časů lopat, krumpáčů, hasáků, temováků, kožených brašen, dvoukolek, mrazů za nehty, vyhrátých voňavých kopců Jestřebích hor, úžasného ticha, když chcípнул motor bagru a nad hlavami nám kroužil jen párek káňat neslyšným plavným letem, časů kdy spěch byl výsadou jen několika pomatených bláznů. Z časů, které se rozpadly kdesi v minulosti.

„Starej Rajnoch.“

Z kazajky totality se už dávno stala všední obnošená vesta demokracie, z poloviny party vodárenských dělníků, mezi které jsem kdysi nastupoval, zbyly úhledné truhly a stylové urny pro útěchu pozůstalých, druhá půlka se rozsypala kdesi po světě.

Z vyjukaného Mácy, který se mezi partou podivných individuí kdysi s vaječnou skořápkou na hlavě rozhlížel po životě naivními očima vyjeveně vyvalenými do světa, se vyklubal macatý padesátník, který jen neochotně a pouze na krátký čas opouští sukulentní koutek kaktusů, dioscoreí, pryžců, fockeí, gerrardanthusů a dalších perel svého sukulentního ráje.

Ano, už dávno jsem opustil úpický vodárenský revír a zabloudil do vod jiných, ne sice příliš vzdálených, ale přeci jen natolik odlehých, že tímto Markoušovickým kopcovatým krajem projíždím jen výjimečně, ale vždycky v myšlenkách zabloudím do časů toulek a špacírek od domku k domku od sklepa ke sklepu při sčítání natočených kubíků vody nebo při výměnách vodoměrů, když starému již vypršel jeho předem vyměřený čas a byl nahrazován vodoměrem čerstvým.

„Starej Rajnoch.“

„Tě uhranul nebo co, že pořád meleš jeho jméno kolem dokola?“, stěžovala si manželka.

Zastavil jsem v odbočce na lesní cestu.

„Skočím si za strom.“

Vnuci vyběhli za mnou: „My taky potřebujeme.“

Tak jsme stáli každý za svým stromem a já věděl, že to je pro vnuky svátek, čurat na zem a pozorovat jak se zpěněná žlutá tekutina vpíjí do jehličí pod mohutnými smrky. Jsou naučení sedat na prkýnko i při malé potřebě, protože kdo má po vás uklízet pocákané prkýnko, že? Začal jsem močí kroužit ležatou osmičku a tajně doufal, že se vnuci připojí, ale zůstal jsem v tom nakonec sám. Sám v ležaté osmičce, sám v nekonečnu čpějící moči.

Kdybych cestoval bez rodiny, rozjel bych se za starým Rajnochem. Víím, už by mě nepoznal, vždyť by vlastně ani neměl být mezi živými. Byl starý a na penzi již tenkrát, když jsem ho jako čtyřiadvacetileté pachole viděl poprvé, ale obraz dědy ve výstražné vestě s nákladem dříví na staré káře byl natolik živý, natolik uhrančivý, tolik mi připomněl úpickou partu vodárenských dělníků, že bych neodolal.

„Starej Rajnoch.“

„No to je doba!!!“, zvedala manželka oči v sloup a já nevěděl, jestli nad promarněným časem nebo nad mou stále dokola se opakující větou.

Seznámil jsem se s Rajnochem hned první den špacírky po Markoušovických stráních. Po několika letech kopání jsem byl vedoucím střediska povýšen ze stavu kopáče do stavu odečítače a montéra vodoměrů. Zasvěcoval mne hrobník melouchář

Řezníček, který měl tou dobou namířeno do důchodu a někdo musel převzít jeho vodoměrácké řemeslo.

Brouzdali jsme mezi poli, sestupovali z Markoušovic k Sedloňovu, zářijové slunce nás hřálo do zátylků a mlčeli jsme, ponořeni do bzučení hmyzu nad loukami a vlastních myšlenek. Škvára na cestě praskala pod našimi loudavými kroky. Řezníček, kníratý samotář si na řeči nikdy moc nepotržel a já konec konců také ne.

Měli jsme pro dnešek hotovo, ale nechtělo se nám ještě vracet do Úpice do městského chaosu. Opírali jsme se každý o své kolo, přidržovali se řidítek, když se Řezníček probral z rozjímání: „Hele, Rajnoch. Pod', toho ještě dneska zmáknem.“

Z hlavní silnice dole pod námi sjížděla na prašnou cestu kárka tlačená dědulou v plstěném klobouku nakřivo, zpod kterého vyčuhovaly přerostlé cancoury šedivých vlasů. Zrovna jako dnes, jen výstražná vesta tenkrát chyběla, nahradil ji plandavý vaták s černými blýskavými rukávy a límcem. Vyleštěná nepraná špína strádaná léta letoucí.

„Nazdar hrobníku“, přivítal Rajnoch Řezníčka jako by se znali odjakživa, mne si snad ani nevšiml.

„Kafe?“

„Dáme si.“

„Tak podte“, rukou nás zval do pastoušky na spadnutí již tenkrát, ale stavení hluboce prohnuté v zádech stojí a odolává času ještě dnes.

Jak jsme se dostali ke kuchyňskému stolu, těžko vysvětlovat. Už dveře šly otevřít pouze na špehýrku, kterou se mohutná postava Řezníčka protáhla jen tak tak. Dveře byly zarovnaný vším, na co si jen vzpomenete.

Za dveřmi se klikatila uzounká cestička kamsi do nitra stavení. Cestičku lemovaly plechovky, od barev, zlámaná kosištata, vidle na hnůj, prázdné i plné třílitrové sklenice od okurek, ve kterých se nacházely všelijaké tekutiny s plísni i bez plísně na hladině. Části různých strojů a nástrojů vylézaly z nánosů prachu, špíny a opadané omítky.

Proplížil jsem se za Rajnochem a Řezníčkem do kuchyně, kde Rajnoch odrovnal ze židlí a stolu před sto lety použité skleničky, hrnečky, hrnce a rendlíky se zbytky zaschlých a plesnivých jídel. Vyrušené mouchy nám vztekle bzučely kolem uší.

Sedli jsme si ke stolu mezi nejneuvěřitelnější sbírku předmětů, jakou jsem do té doby viděl. Jen urostlý Řezníček se v hromadách neidentifikovatelných věcí neztrácel, což se nedalo říct o mě a o shrbené postavě Rajnocha ani nemluvě.

„To sou kluci vodárenský“, prohodil Rajnoch hlasitě směrem ke světlé skvrně vedle zarovnané kredence, ve které jsem vytušil okno. Zřejmě si povídal sám se sebou. Neklidné oči a zmatený výraz ve tváři tomu napovídal.

„Skočím pro vodu“, zvedal se Řezníček ze židle a tančil mezi veteší zpátky na chodbu.

„Jo“ přitakal Rajnoch a cosi lovil v hromadách odložených věcí.

Z chodby se ozývaly zvuky přerovnávaných předmětů, jak se Řezníček dobýval ke zdroji vody a Rajnoch stále něco hledal. Připadal jsem si jako nezvaný cizinec v neznámé zemi, zapomenutý a na věky ztracený v tajuplné krajině odpadků, bordelu, hnusu, páchnoucích peřin a všudypřítomné plísni.

„Odečet vodoměru mám,“ plácl se Řezníček přes náprsní kapsu, když usedal na židli u stolu. Vodu přinesl v plechovém kbelíku. Raději jsem se do kbelíku nepodíval, bude lépe, když nebudu vědět, co piju.

Do plechového rendlíku Rajnoch odebral část vody, ve které umyl tři plecháčky a tři od kafe zčernalé hliníkové lžičky. Rendlík vylil pravděpodobně do umyvadla, které v místech, kam vodu líl, skutečně mohlo být, ještě jednou ho vypláchl, nabral vodu a postavil ji na plotýnku elektrického vařiče. Pravděpodobně. Já ho nikdy neviděl.

Rajnoch se vrátil ke svému štrachání, a když vyštrachal, co vyštrachat chtěl, položil to do peřin pod oknem.

„Lepčí není,“ zahuhlal a vrátil se pěšinou mezi krámy k nám.

Nechápavě jsem se podíval na Řezníčka, který nevěnoval proslovu Rajnocha sebemenší pozornost. Ani okem nemrkl.

„Co vodárna?“, zeptal se Rajnoch a položil na stůl seschlé stařecké ruce se žlutočernými nehty.

„Hmm.“, odpověděl Řezníček a bylo dlouhé ticho.

„Cukr?“, vyzvídal Rajnoch, když se za baterii lahví od všeho možného začala zvedat horká pára.

„Hmm.“, odpověděl Řezníček jiným tónem, ale dlouhé ticho nebylo, místností pronikal zvuk vroucí bublající vody.

Já jen pokrčil rameny a cukr jsem dostal. Tři chlapi v tichu srkali horký kafe s cukrem, jeden z nich se skrývaným odporem a nechutí. Ticho se táhlo. Uvědomil jsem si, že neslyším ani tikot hodin. Staré pendlovky by tu přece být měly, ale nebyly. Čas tu zřejmě nehraje žádnou roli.

„Co táta?“, vyzvídal tentokrát Řezníček.

„Hmm.“, odušil Rajnoch a pohledem sklouznul k peřinám pod oknem.

Zaostřil jsem tam také. Z nejasných kontur zmuchlaných peřin jako by vystupoval pevný tvar čehosi určitého ve tvaru protáhlé skoby. Nemohl jsem odtrhnout od háku oči a má mysl se horečně snažila dát obrazu přesný tvar a jasnou představu.

„Fricek, žije?“, rozvíjel Řezníček rozhovor ve větách jednoduchých.

„Hmm.“, ochotně se zapojil Rajnoch do dialogu.

„Koza? Dává?“,

„Hmm, hmm.“ To už zavánělo vyslovenou spokojeností. Ti dva si zřejmě dobře rozuměli.

Mysl se konečně chytla a obraz skoby dostával reálný tvar. Do prostoru místnosti trčel obrovský lidský nos, chvíli nato jsem už rozeznával hluboko vpadlé důlky zavřených očí a o něco níž jsem si dokázal představit kostnatou bradu. V peřinách

leží člověk! Snažil jsem se najít sebemenší stopy dechu v mrtvém obličejí starce, marně.

Sladké kafe zhořklo v ústech. Cucám kafe s mrtvolou v jedné místnosti. Márnice, hrob, semeníště bordelu a já tu div nesvačím s mrtvolou v příšerném zápachu. Neměl jsem stání. Odložil jsem nedopité kafe na stůl a chtěl hrozně pryč. (Hrnek s vyschlým lógreem a seschlou plísni stál na stole, tak jak jsem ho odložil, i po půlroce při dalším odečtu vodoměru, kdy jsem u Rajnocha pocucával čerstvé kafe a přeptával se holými větami na kozu i Fricka, ale už bez Řezníčka.)

„Tak my půjdeme Rajnochu.“

„Hmm.“

Ticho. Opatrný ústup uličkou harampádí. Konečně dveře, denní světlo, otevřená obloha.

„Pozdravuj, hrobníku.“

„Hmm.“

A já najednou nevěděl, koho má Řezníček pozdravovat. Nebožtíky, které Řezníček zakopával do země se samozřejmostí jako by do země schovával flašky kořalek, aby je vykopal a otevřel, až bude ženit syna? Koho má Řezníček pozdravovat? Koho by mohl hrobník pozdravovat?

„To je dost, že sme vypadli! Ten humusák, žije pod jednou střechou s mrtvolou a rozežírání ho špína!“

Řezníček se zastavil, změřil si mě pohledem, až se mi zdrcla krev v žilách, hodil levačkou za záda směrem k chalupě a docela tiše a mírně řekl: „Rajnoch je jeden z nás, mladej.“

A byl. Když Řezníček jako zralý chlap nastupoval k úpickým vodákům, Rajnoch se už v partě oháněl lopatou a krumpáčem. Nikdy nic jiného nedělal. Rozumu a bystrosti mnoho nepobral a kuráže ještě míň. Od lopaty ho nikdo neodstrkoval.

Kopali s Řezníčkem dlouhé roky a vedli spolu jednověté dialogy už tenkrát. Někdy spolu nepromluvíli i několik dní. Když po letech odcházel Rajnoch do důchodu, neřekli si ani ahoj, neměli toho zapotřebí.

„A ta mrtvola?“; nechtěl jsem se nechat dát.

„To je jeho táta a je živej. Rajnoch se o něj stará. To je tátova chalupa. Rajnoch bydlí v chalupě po Francem Jozefem, ta zatopená vodoměrná šachta,“ připomínal mi rajon.

„Vždyť to by mu muselo bejt nejmíň sto,“ divil jsem se.

Řezníček jenom pokrčil rameny. Rajnochův táta v té posteli ležel, už tenkrát, když Řezníček přebíral vodoměrný revír od Daška a ležel tam i po pěti letech mých pravidelných půlročních návštěv, které jsem si při odečtech vodoměrů odkroutil po markoušovických kopcích já, když jsem rajon předával mladé čerstvé síle, Kverkovi.

Rajnoch poznal pevnou ruku hospodáře, svého táty už jako malý kluk, byl bit jako žito, ale na rozdíl od žita byl bit i před sklizní, i nastojato. Školy si moc neužil, od dětství se staral o kravky a kozy, husy i slepice. Od doživotního otroctví na statku ho neochránilo ani socialistické právo a povinnost na práci, ani ženitba s prostoduchou Jolanou, která objížděla krámky v okolí a přivydělávala si k invalidnímu důchodu sběrem kartonových krabic, které pečlivě složené a převázané motouzem svázela do sběrných druhotných surovin.

Táta Rajnoch vládl statku přísností až despotismem. Nešetřil hospodářku, která vypustila duši při práci v chlívě, natož potom mladého Rajnocha, který ochutnával rány potěhem několikrát týdně. Důvod se našel vždycky. Nedotažený postroj koní, špatně vymetený chlív, pozdě podojené kravky, bláznivá Jolana vytrvale se vzpouzející otročině na statku.

Rány mladý Rajnoch nepočítal, přijímal je odevzdaně. Na odpor se hospodáři postavil jen kvůli Jolaně. Těžce nesl, když se o ní někdo, byť jen slovem, otíral. Pokaždé svou vzporu odnesl výpraskem, ale zlomit se nenechal a hospodáři nezbylo než na snachu zapomenout. A vymazal ji nakonec z paměti důkladně a na dobro, přestala pro něho existovat.

Když nemoc a stáří položily hospodáře tátu Rajnocha na lůžko, když jim neviditelná ruka trhu ukázala neúčelnost jejich hospodaření, teprve pak si Rajnoch od hospodaření odpočinul. Ten záhumenek s pár slepicemi, kouskem políčka brambor a jedním vepříkem s kozou v chlívků nestojí ani za řeč.

Ale to už byl Rajnoch na penzi a jeho Jolana na pravdě boží. Skončila pod koly dodávky montéra čehokoliv s.r.o. i s károu pečlivě převázaných kartonových krabic, které se při nárazu rozlétly na všechny strany a žalovaly světu černými i barevnými nápisy: máslo, jar, Elmex.

Rajnoch, dávno vymláčené žito, se sklonil k tátovi, k dávno zpráchnivělému cepu a věnoval svou chlupatou neumětelskou péči nemohoucí postavě hospodáře uvězněné v páchnoucích peřinách.

Byla v tom podivná pokora, když Rajnoch, při jedné z mých návštěv, tiše skloněný nad tátou utíral špinavým hadrem starcovy zvrátky z obličejů a peřiny. Nebyl v tom vzdor, nebyl v tom hnus, nebyla v tom účast. Jakoby setřel hranou dlaně drobkou ze stolu, potěžkal je v rukách a obřadně prohodil brankou kamen do plamenů.

„Starej Rajnoch.“

„Tak pojedem nebo tady budeš opakovat méno toho potachtanýho dědka až do smrti smrtoucí,“ vytrhla mne žena z úvah.

Starej Rajnoch tlačil svou kárku dříví směrem k tátově chalupě, o tom nemohlo být pochyb, ale jestli tam v peřinách leží jeho táta, to jsem se neodvažoval domýšlet. Jímala mne hrůza při pomýšlení, že by tam ještě mohl být.

„Starej Rajnoch,“ řekl jsem ještě jednou, na ženu se raději nepodíval, zařadil rychlost a pomalu se vrátil na vozovku.

„Starej Rajnoch.“

Ano budu si opakovat jméno potáchanýho dědka z markoušovických kopců, budu ho opakovat do smrti smrtoucí.

„Starej Rajnoch.“

Ztracená duše vodárenského dělníka, pokřivená, prostá, přihlouplá, ale tolik živá a skutečná.

„Starej Rajnoch.“

Duše vodárenského dělníka, posledního z posledních, esence, dřev mého života.

„Starej Rajnoch.“

FRANTIŠEK UHER

POTENCIÁL POPELE

jak lehké je odejít
jak lehké je jít
jak lehké je nepřijít
včas

přijít k pastvinám
kde nikdo nečeká
nepřijít už nikam

kdekoliv staneme
bude nám země
těžká

(Ze stejnojmenné básnické sbírky)

PRAHNÍZDO KOSŮ CHRUDIMSKÝCH

JAN STEJSKAL

Ke zvláštnostem, jimiž se mohou některá města ve své historii pochlubit, patří nepochybně Prahnízdo kosů chrudimských. Vznik této humoristické společnosti sahá do roku 1866, kdy si Chrudim oddechla od chaosu a zmatků, jež přinesla prohraná rakouská válka s Prusy u Hradce Králové a následná návštěva císaře pána.

Tehdy společnost scházející se v Marčíkově hostinci na náměstí usoudila, že je třeba posílit pokleslé národní uvědomění a účinně přispívat k povznesení města. Založila sdružení, jež nazvala Kosárnou a členy Kosy. Za nejvyšší hlavu – Obrkosa – byl zvolen chrudimský humorista a autor her pro pimprlové divadlo Alois Gallat. Členy byli místní živnostníci, úředníci, učitelé a další patrioti. Na hlavách nosili čepice, připomínající frygickou čapku z dob francouzské revoluce a byli přesvědčeni, že jedině humor a smích je osvobozujícím východiskem z okolního bláznivého světa.

Scházel se jednou týdně v hostinci, pořádali bály, divadelní představení a jiné akce, jejichž výtěžek věnovali městu nebo na dobročinné účely. Čestnými členy se staly i mnohé významné osobnosti, například cestovatel Dr. Emil Holub, básník Vítězslav Hálek a mnoho dalších. Věhlas chrudimských Kosů se brzy rozšířil i do některých českých a moravských měst, na Slovensko, do Vídně a nejuvdálenější „filiálka“ vznikla později i v Chicagu.

Zachovalo se plno veselých příhod už z doby, kdy v Marčíkově hostinci zasedli první Kosové. Tady je jedna z nich:

Jednou se na chrudimském náměstí objevil zajímavý cizinec. Dva Kosové, kteří stáli před Marčíkovým hostincem, si ho hned povšimli. Odlišoval se od ostatních chrudimských občanů; byl elegantně oblečen, zpod cylindru vykukovaly šedivé vlasy, na nose cvikr, pod nosem černý – zřejmě přibarvený – knír. Pod kostkovaným sakem byla vidět černá vesta s hodinkami, nechyběla elegantní „špacírka“, na botách „psí dečky“ – prostě, jak bylo patrné, člověk z trochu jiného světa.

„Excuse me, please, where is here...“ promluvil na oba Kosy trochu huhňavým hlasem. Oba pánové se na sebe podívali, ale jelikož nerozuměli jeho slovům, promluvili v němčině a zeptali se, jaké má přání. Teď pro změnu zase nerozuměl cizinec. Chvilí se tak domlouvali, až jednoho z nich napadlo promluvit česky. A vida, cizinec rozuměl a lámanou češtinou s nezbytnou anglickou intonací se s nimi dokázal domluvit.

„Dear gentlemen, já prosit tady ukázat...“ soukal ze sebe pomalu, „kde tu máte...jak to říct...“

„Hospoda, Gasthauas,“ pravil Kos Hvíždala a ukázal na Marčíkovu hospodu.

„No, Gasthaus no,“ vrtěl hlavou cizinec. „I want see the sight...tedy...“ rozhlížel se okolo, ukazoval na kostel a na morový sloup.

„Chce navštívit kostel,“ dohadovali se Kosové.

„Ale vždyť ho vidí, může tam jít...“

„Kostel, yes,“ reagoval na jejich slova cizinec a hledal další výrazy.

„Máme i jiné památky,“ nadhazoval Kos Dreml.

Cizinci se rozzářily oči: „Yes, památky – a povídat o nich.“

„Jasně, chce provést po místních památkách a něco o nich se dovědět,“ řekl Kos Hvíždala.

„A odkud jsou, vašnosti, smíme-li vědět?“ odvážil se zeptat Dreml.

„Já...from England, pánové. Já přeplout přes kanál – až sem, do Chrudim.“

„A proč zrovna sem?“

„Protože tu být...jak to říct...hlavní centre of Hnízdo Kosů chrudimských, do you understand? Rozumíte?“

Oba pánové zalapali po dechu. Tak je to tedy. Sláva jejich hnízda pronikla již za kanál, za evropskou pevninu. To je tedy událost! Až z Anglie sem přijel člověk, který se chce seznámit s jejich společností. Toho je třeba patřičně využit.

„Můžeme jich pozvat, vzácný pane, do našeho Hnízda. Bude nám ctí a potěšením...“

„Thank you, pánové. Ale já bych rád uviděl a uslyšel o vašem beautiful městě, viděl památky...“

„Ale to můžeme zařídit, ein moment!“

Kos Dreml vstoupil do hostince a po malé chvíli přivedl muže, který se měl stát průvodcem po městských pamětihodnostech.

„Pán rozumí česky,“ vysvětloval mu Kos Dreml. „Ukažou mu všechno – kostel, kašnu, Mydlářův dům, klášter, Hrkačku, divadlo – vždyť vědí. Ale nezapomenou na náš mázhaus, přijel přece za Kosy; my zatím zkrášlíme své prostory a oprášíme erby.“

Sotva oba muži – Angličan a jeho průvodce – odpluli na vlně nadšení po pamětihodnostech města, vstoupili oba Kosové do Marčíkova hostince, aby se připravili na přijetí vzácného hosta. Byl vyslán hoch s naléhavou depeší k Obrkosovi, kosárník – majitel hostince - vydával rozkazy v kuchyni k přípravě chutné krmi, narazil nový sud s pivem, sehnal uklízečku, aby uvedla do pořádku kosácký salonek, oprášila obrazy a erby, vyslal zprávu pro bandafira, aby se neprodleně večer dostavil s celou kapelou.

Průvodce s Angličanem dorazili k hostinci asi po třech hodinách. Zdáli se viditelně vyčerpání, ale u průvodce byla patrná únava více psychická než fyzická. Cizinec se zdál být spokojený, v dobré náladě.

„Ten ...jak říkáte...pohled nebo výhled na město, ten je beautiful, to panorama...“ brebtal lámanou češtinou.

„A jak to, že ráčejí tak dobře hovořit česky?“ ptal se kosárník, když usazoval váženého hosta do čela hodovního stolu.

„Má matka byla Češka,“ vysvětloval Angličan. „A já dělat toužit podívat se do váš země a hlavně poznat chrudimské Kosy.“

„Tady je mají,“ ukazoval kosárník na ostatní hosty.

Ozvalo se klapání na klapačky, nástroj, který Kosové používali místo potlesku, případně k vyjádření slavnostní chvíle, neboť právě přicházel sám Neomylný a provizorně Nesmrtelný Obrkos Samaritán z Paďous. Přivítal cizince a podivil se, že nenavštívil také městský úřad, kde by se mu také dostalo náležitého přivítání.

„A jak se jim líbí v naší kosárně?“

„OK, líbí. Až na ty...jak se řekne...malovánky na stěnách mázhausu.“

Obrkos se ale tvářil trochu nedůvěřivě. Cizinec mluvil zvláštním huhňavým hlasem, který napovídal na přetvářku. Rovněž ruka, která stiskla Obrkosovu pravici, se mu zdála nějak povědomá, zrovna tak jako prsten na ní. Podíval se pozorně na jeho tvář, jejíž červen rovněž nevypadala příliš přirozená. Oči hledící skrz cvikr jako by pořád schovával, a když sundal příkrývku hlavy, bylo zřejmé, že má na hlavě paruku.

Obrkos neřekl nic a přijal hru, která – jak odhadl – mu byla nabízena.

„Mají pravdu, ty malovánky na zdech jsou opravdu nezdařené. Prováděl je tedy jeden nový Kos. Šimon se jmenuje. Je to takový protiva, moc si o sobě myslí. A co nejhorší, je to takové nemehlo, že ani neumí sednout na koně. Raději by coural tři hodiny po městě, než by ujel tři minuty na koni.“

Obrkos tak narážel na příhodu, kdy Kos Šimon přijel na kosácký výlet koňmo a přinutil Obrkosa, aby sám také vsedl na koně, ačkoliv tato činnost byla pro něj naprosto neznámou pevninou. Když slezl, klepaly se mu nohy a Kos Šimon měl z něj legraci.

„Je to prostě takový nevyvedený pták z našeho kosího Hnízda,“ pokračoval Obrkos, „ale co naplat, i hlupáci mají své místo pod sluncem. Docela se mu v tom podobají.“

Po poslední větě Obrkosově ostatní ztuhli. Co si to dovoluje jejich nejvyšší šéf k vzácnému hostu? Ale některým svitlo v očích. A svitlo i ostatním, když kosárník procházející kolem stolu s pohoštěním nechtěně zavadil o cizincovu paruku. Pod ní se objevily pravé vlasy Angličana – nebyla to holá hlava, jak by se někteří domnívali – ale rozčuchané a ještě neprošedivělé vlasy. Za odhrnutou parukou následoval cvikr a falešný knír. Zbytek události se utopil ve smíchu a bujném veselí. Sám Obrkos pak zaklapal na klapačku, povstal a pozvedl číši na oslavu zasedání.

„Kos Šimon nám předvedl svůj nejdokonalejší kousek. Na jeho zdraví i na to, že chrudimský Kacařírek má svého pokračovatele i v tomto století.“

Kos Šimon se ukláněl na všechny strany. Kosové Dreml a Hvíždala se krčili v rohu stolu a Dreml utrousil: „Musíme být v jeho očích úplní hlupáci.“ A Kos Hvíždala alibisticky poznamenal: „Ale mně se to hned nezdálo.“

Všichni se toho večera dobře najedli a napili. Událost z tohoto centra chrudimského humoru brzy pronikla na veřejnost a stala se námětem pro vyprávění po celém městě. Kdo by si vzpomněl na válečné útrapy před několika lety, kdy vojska táhla Chrudimí, kdo by si vzpomněl na neurované poměry okolního světa. Lidé se zachovali zcela podle kosáckého hesla: „Ať se v světě co chce děje, pravý Kos se vždy jen směje.“

(Z knihy POVĚSTI A PŘÍBĚHY STARÉ CHRUDIMĚ, která vyšla v roce 2011)

ALENA KORDÍKOVÁ

NEDĚLE V JUDEJI

Vahadlo noci naklání se k ránu
Muezín zpěvem vzklenul oblohu
Krev tryská na Damašskou bránu
Rudá jak plody hlohu

Jen šalon slyšíš volat na ulicích
Dnes za šekel je kornout naděje
Čas zmítá se chycený na udici
A vítr věje písek z Judeje

Žár vypil deště ze všech sklenek
Hle hory dnes jdou v ústrety
Kruhem mě vrací do vzpomínek
V minovém poli odvety

Na Via dolorose pusto
Vše tu jde jinak než bys chtěl
Modli se nebo aspoň zkus to
Za spásu země Izrael

O VYKUTÁLENÉM POVOZNÍKOVI

JIŘÍ FRÝZEK

V docela zastrčené chaloupce usazené na samých hřebenech našich Orlických hor žil po celém kraji vyhlášený povozník. Dominik Patera se jmenoval. Odjakživa se sice zabýval ledačím, ale drahnou dobu kšeftoval především s dřívím, které si sice tuze lacino obstarával a naopak za velké peníze zase rozprodával. S najatými povozníky ho pak čas od času dopravoval dolů do kraje. Jinak to bylo ale úplně dobračisko od kosti.

Jednoho krásného rána, sotva se sluníčko začalo pomalu vyklubávat ze svého pelíšku a řada vrchovatě naložených potahů dřevem si to pomalu šinula do vzdálené Rokytnice, starý povozník z ničeho nic spatřil na louce u lesa kapitálního srnce. Zkrátka a dobře, radost na něho pohledět. Srdce se mu hned radostí rozbušilo a šibalská očička se mu rozzářila nebyvalým štěstím. Okamžitě vytáhl šikovně schovanou flintičku a parádní trefou ho složil. Z obavy, že ho ostatní

povozníci jistotně zahlédli, se posléze rozhodl, že srnce dopraví raději ke svému rokytnickému kamarádovi. Proto ho zarovnal ve svém povozu do kupy dřeva.

V bartošovické hospodě bylo živo. Stoly se tak již od božího rána prohýbaly pod nespočetnými sklenicemi piva a samozřejmě i nezbytnými skleničkami kořalky. Zrovna v nejlepším se k Dominikovi přitočil vyšňořený člověk a začal mu našeptávat, aby si ty své koně přepřáhl raději do jiného vozu.

„Ale pročpak?“ odsekl nerudně starý povozník.

„Na nic se neptejte a raději sebou hodte. Dyž to šecko dobře dopadne, pak mě za tu radu koupíte dole v kraji flašku čistý!“

Starý Patera se tenkrát velice dlouho rozmýšlel, ale posléze si přeci jen dal říct a s ostatními pak odjel. Jakmile dorazili k akcizu, Patera zašel do kanceláře a tam oznámil, kolik dřeva převáží na všech potazích. Řádně zaplatil a povozníci se již zase chystali na cestu. Mezitím však komisař vyběhl a jen tak jakoby mimochodem se udiveného starce optal: „Poslouchaj, nemoh' byste mně náhodou prodat jednu fůrku dřeva?“

„A pročpak ne! Vopravdu chtěj jenom jednu?“

„Kolipak ho máte vlastně naloženo?“

„Na každým furverku jeden sáh!“

„Za kolik ho prodáte?“

„I s dovozem za rounejch dvacet zlatek!“

Zaskočený komisař jenom zamžikal očičkama a váhavě se začal škrábat za uchem. Po chvíli se přeci jen rozhodl: „To je vopravdu moc, Nó, abyste teda neřek, tak si teda vyberu. Zajedte do dvora a zrouna ho tam složte!“

„Ale pane komisaři, já ináč neprodávám než pěkně z ručky do ručky!“

Čeledínové složili dříví, ale srnec nikde. To jste měli vidět pana komisaře! Zrovna se na Pateru obořil, že už žádné nepotřebuje a že musí okamžitě peníze vrátit. Starý povozník se však náramně rozzlobil. Stál pevně na svém. Když prodal, tak prodal – a prásknul do koní...

V rokytnickém šenku vyhledal ihned šlechetného rádce. Dozvěděl se od něho, že se mu jeden povozník darebné povahy chtěl pomstít a na akcizu prý udal, že vyhlášený Patera veze srnce schovaného v potahu taženým šimlem vraným...

Humorné příspěvky Julie Miletínové

Mrzne, jen to praští

V předpovědích zas a zas

Karas hlásí krutý mráz.

Že já hlupák z domu lez,

v zatáčce se zlomil pes.

JOSEF KREČMER

Na březích řeky Doubravy

Zachtělo se mi dívat z rozeklaných skal.
Čnějí mezi lesy tu a tam,
kde vrylo se koryto řeky.
Však víte - u Bílku.
Kol balvanů sestoupím dolů
a dnes, řeko, melodram svedeme spolu.
Jak sklepník u načatého sudu
chci s tebou zpívat refrén
o kletbě či osudu sladké
a někdy tak smutné země,
kde domov tvůj,
kde domov můj.

O lásce k Vysočině

Odkudsi brouzdám se po ránu
mokrou loukou jedné ze strání Vysočiny.
Vděčnýmá očima zprvu tulím se nesměle,
pak náhle cítím, že k těm kopcům přileh jsem cele
jak přeněžně svedený k ňadrům milované.
Bojítku, chrastice, nebeklíčku, kohoutku luční,
to Všemohoucí
míchal všechny tvý barvy.
Dál brouzdám se a rozjímám,
můj Páně chrám teď louky jsou v kopcích.
K rozchodníčku bílému jak před oltář poklekám,
za rosou ke slunci modlitbu posílám.
Aby kámen s hlínou mazlavou,
potem a slzami solenou,
za večerů krví panen slazenou,
krásou nevtíravou a přece smyslnou,
dál vláčnila, měkčila tvá mazlivá kvítka.

(Básně ze sbírky Písně pro Violu, Printia Praha, 2011)

„K. O.“

ZDENĚK BAŽANT

„Helejte se, pane Hrdlička, tak já vás tam teda pustím, ale žádný blejskání klukům do vočí, jo? Vono by se taky mohlo stát, že by některej zrovna v tu chvíli jednu koupil, a to by potom byl malér, víte?“

„Samozřejmě, pane Hladík, nebojte se. Já dělám zásadně bez blesku.“

Ty toho tak víš. V Madison Square Garden blýskají profíkům do očí ostošest, a že se tam boxuje o hezkých pár milionů.

„Už bylo vážení? A který je ten Pavel? Slyšel jsem, že je to třída.“

„Jo Michal? Tak to bych zrovna neřek. Teda nohy mu choděj, toho jen tak někdo neutancuje, eště k tomu je to dlouhán, teda myslím na mušku. Dyby nebyl blbej, tak si ty kluky vodí na tý svý dlouhý pazouře jako psa na špagátu, jenomže von nemá ránu, možná dyby si nasadil klobouk. Já ani sám nevím, jak se k tomu boxu dostal. Dyk von, prosím vás, nosí brejle! Tady mu nikdo jinak neřekne než profesor.“

Profesor. Vidím před sebou fotografii, kterou mi Hanka, má láska a střed mého minivesmíru, položila na stůl pár dnů před Vánoce. Klouček jako by ho vytáhl ze semináře: jemný obličej, špičatý nosánek (ach, hochu, jak s tímhle kolíčkem můžeš boxovat?), klidné, mírné oči. Má rád rybičky a chodí na disko. Ty rybičky bych bral, no a s tím kráválem co mu přezdívaly hudba – to bychom se už nějak dohodli, kdybychom my tři, totiž Hanka, já a ty... Co říkáš?

Nic neříká. Stojí v rohu šatny a stínuje. Co tě, synku, mezi tyhle moderní gladiátory přivedlo? Jako mě před třicet lety komplex hubeňoura, co mu žebra trhají košili? Touha vytáhnout se před holkama? Jak dobře to znám... Jenomže ty se sem, Michálku, opravdu hodíš jako filatelista na velrybářský škuner, to má pořadatel Hladík pravdu.

Tak tohle je Michal. To je kluk, se kterým mne Hanka začala spojovat. Její syn. Vzpomínám si, jak mi jednou řekla: víš, já mám takovou představu, že třeba přijde domů, uvidím vás tam něco dělat a tak nějak láskyplně vám řeknu: tedy kluci, vy jste tady udělali brajgl ... Kluci. Já a Michal. Kamarádi. Jak mi to připadalo snadné! Snil jsem o tom, že ho naučím fotografovat, že se mnou nakousne angličtinu. Že mu budu říkat to, co jsem chtěl říkat svému synovi: Michale, jsou věci, které se dělají běžně, jsou jiné, které se dělají jen někdy a zase jiné, které se nedělají nikdy, protože se dělat nesmějí. Snil jsem o tom, jak bude Hanka vedle mne usínat šťastná s vědomím, že vedle v pokoji spí její Michal.

Ta představa, to byl sen, za kterým jsem se vydal se svou Prakticou a dvěma ušetřenými mimořádně citlivými filmy AGPA Profesional. Už ho vidím, jak se rozzáří, až mu v šatně položím na stůl deset fotografií formátu 13 x 18 na rozdávání holkám a pořádnou zvětšeninu na zeď. Bude na ni stát nad klukem, který

je v pokleku a kterého rozhodčí odpočítává. Už vidím, jak spolu jdeme domů a já mu vyprávím o svých boxerských začátcích před třiceti lety. A jednoho dne – jednoho dne nás Michal seznámí. Nás dva, kteří už dávno žijeme jeden druhým. „Mami, tohle je ten pán, co mi udělal ty prima fotky.“

Tohle je ten pán a můj kamarád. Zdeněk. Udělej mu kafe. Jak se to zdá být snadné! Snad potom přijme to, že ten pán je ten samý, za kterým jeho máma jezdí a kvůli kterému bývá o víkendech sám se svými rybičkami. Že je to „ten chlap“. To už bude všechno v pořádku, to už bude vědět, že ho mám rád, že je se mnou psina, že ...

Bezpočtukrát jsem Hance říkal: přivez ho s sebou! Marně. Jezdi si pryč za ním, mně to nevádí, ale já tam s tebou nepojedu. Já si tátu vyčenzovat nedám.

Tak tenhle ten droboučký, neboxersky vyhlížející starší dorostenec, je jediná překážka, která nám stojí v cestě. Napadá mě boxerský příměr: musím se mu dostat k tělu. Musím. Když se to podaří, bude vyhráno. Pak teprve začnu doopravdy žít. Pro Hanku a pro Michala.

„Vážení sportovní přátelé, v úvodní dvojici proti sobě nastoupí ve váze do jedenapadesáti kilogramů Pavel z domácí tělovýchovné jednoty a Dornai z Baníku Rtyně v Podkrkonoší.“

Ne, to ne! To se nesmí stát! V modrém rohu stojí kluk – typický ranař. Malý, o půl hlavy menší než Michal, ale přesně ten typ, který na dlouhány platí. Tenhle dívoch mu pod rukama podleze jako užovka. Beru nádobičko a přesunuji se k červenému rohu, v němž stojí Michal.

„Ring volný – první kolo!“

Ten kluk je ke všemu pravogardák. Hlavně aby se Michal netočil doprava, aby mu na tu zabijáckou levou nenabíhal. První výměny. Což o to, na počet zásahů jsou si kvít, jenomže ty Michalovy jsou měkké, taková plácnutí, zatímco jeho soupeř zasahuje tvrdě. A co je ještě horší: přečetl si Michalův styl jako ceduli v hospodě. Ne, jeho ran se nemusí bát. Před těmi se, když na to přijde, vůbec nemusí krýt. Je to ten typ, který by nešel k zemi, snad ani kdyby ho praštil rozporkou od vozu. Fotografie vítězného Michala nebude.

„Profesor – do toho!“ Hrstka kluků Michalova věku v sále skanduje. Jenomže něco tu nehraje. To není kamarádké povzbuzování, je v tom ironie, je v tom vyložený posměch.

Gong.

„Michale, drž si ho na dištanc, nepouštěj se do výměn, neper se!“

Trenér, který Michalovi uvolňuje trenýrky a suspensor, se na mě dopáleně utrhne: „Nechte si ty rozumy a vodprejskněte!“

Hrůza! Ten blbec do něj ještě hučí: „Musíš za ním jít, musíš ho předcházet, jinak ti to nedají!“

Druhé kolo. Nevím, jestli mě Michal vůbec slyšel, ale i kdyby, slovo trenéra, který ho nesmyslně hecuje, aby šel do rvačky, místo aby píchal a vystřeloval účinné direkty, které by na divokého mrňouse platily jako nárazníky, má v jeho uších docela jiný zvuk než rada nějakého strejdy s fotoaparátem. Je to vidět. Žene se za soupeřem, nabíhá na jeho tvrdé kontry, v boji u těla mu jeho dlouhé paže spíš překážejí, inkasuje. Silou vůle se snaží dohonit to, čeho se mu nedostává v razanci úderů. Ne, tohle není obyčejná bezhlavost, to není sveřepost nebo dokonce vztek, ten nejhorší boxerův rádce. To je strach. Ne ze soupeřových úderů, kterým se vydává všanc, ale strach z prohry. Strach z posměchu té hrstky „kamarádů“, kteří posměšně skandují: „Profesor, profesor!“

„Hele, prófa ji koupil!“

Michal, který naběhl na soupeřův levý hák, spustil ruce. Je zle.

„Pane rozhodčí, rozvázaná boxbota!“ vyhrkne ze mne. Rozhodčí se na mě podívá, zazní povel „Stop!“

„Kde?“

„U Pavla.“

Rozhodčí prohlíží Michalovy boxboty. Michal získává pár sekund, soupeř vztekle tluče rukavicemi o sebe.

„Co žvaníte, ty boty jsou v pořádku!“ Rozhodčí volá ke stolku časoměřičů a ukazuje na mne. Slyším slova „ten fotograf“. Přichází muž s páskou na rukáve, bere mě za paži a odvádí mne z tělocvičny.

„Tak tady jste dneska naposled, to si pište!“

V hospodě naproti je k zalknutí.

„Posloužím?“

„Grog.“

„K službám.“

Jak dlouho to může ještě trvat? Podle toho, kolik zápasů skončí před limitem. Je mi jasné, že ten Michalův bude jedním z nich. Lehký welter odpadl, soupeř měl přes váhu.

„Michale!“

Tmavé plaché oči za brejlíčkami se ke mně obrátily. Ne obě, jen to levé, na pravém je parádní monokl.

„Vy mě znáte?“

„Trochu. Člověče, cos to vyváděl? Takhle si pustit k tělu ranaře.“

„Vy jste ho chtěl zastavit, když mě měl načatého, vidíte?“

„Chtěl, hochu, chtěl. Ale vysvětli mi, proč jdeš jako typický čahoun do výměň?“

„Když voni se mi pak kluci smějou, že se bojím rány, že jsem srab.“

„A to ti na nich tak záleží? Podívej se, já jsem viděl na vlastní oči, že se rány nebojíš. Oni to viděli taky, ale myslíš, že ti to přiznají nahlas? Kdepak, kamaráde, nepřiznají, protože ty zkrátka nejsi jejich krevní skupina.“

„Jak to víte?“

„Vím, hochu, vím. Ani bys nevěřil, co všechno o tobě vím. Tenhle zápas jsme projeli. Já proto, že jsem švindloval, abych ti pomohl, ty proto, žes koukal, abys těm klukům nebyl pro legraci, že sis nechal vnutit styl boje, který ti nesedí.“

„Já už jsem doma. Tak vám za tu pomoc děkuju, pane ...“

„Hrdlička. Není zač. A pozdravuj mámu.“

„Jo, děkuji, já jí to vyřídím.“

FRANTIŠEK UHER

SNĚŽNÝ MUŽ

Vybájená postava. Výmysl. Senzace. Přesněji řečeno – novinářská kachna. Sněžného muže dosud nikdo nepotkal, nedal se s ním do řeči, nepotřásl mu tlapou, nenabídl mu skleničku či cigaretu, nepozval ho na kávu. Objektivně vzato, všechny zprávy o sněžném muži jsou nevěrohodné a krajně pochybné. Možná někdo spatřil záhadné stopy, ty snad. Všimněme si: Stále stejný rod: Sněžný muž! Nikdy sněžná žena. Natož sněžná kráska, to by byla senzace na titulní stránky! Tak daleko však s tou bájí nikdo nezajde, každá absurdita má své hranice. Ovšem: Pokud neexistuje sněžná žena, nemůže existovat sněžný muž. Legenda o rozmnožování člověčenstva prostřednictvím ptactva postrádá věrohodnost i v Himalájích. Těž z čistě vědeckého hlediska je jakákoli humanitární činnost ptáků v takových nadmořských výškách absolutně vyloučená. Tím došlo k likvidaci všech standardních možností rozmnožování sněžného muže. Povídání o sněžném muži má ovšem něco do sebe. Určitě se hezky poslouchá.

NEJKRÁSNĚJŠÍ HVĚZDY

Na obloze se chvěla jediná hvězda. Zdálo se, že spiklenecky pomrkává, naznačuje, varuje, napovídá... Třeba: Ahoj, kamaráde! Nebo: Však víš, rozumíme si! A ještě jinak: Pozor, člověče! A právě v tomhle okamžiku zakopneme. Snad dokonce o vlastní práh. Neboť není radno chodit s hlavou zvednutou příliš vysoko, sprádat komplot se signály z výšin. Držme se při zemi. Nepodléhejme šalivému pomrkávání. Nebo jsme lhotejší hvězdám, moři, větru, slunci, prostoru a bohům, kolik si jich lidé ustanovili. Proto se držme při zemi. Na zemi potkáváme lidi. Nenaletíme těm, kteří na nás ze svých štědře honorovaných výšin slibně pomr-

kávají. Ti ostatní nás mohou oslovit, usmát se, promluvit, vynadat nám, podat ruku. Pomocnou ruku.

Vězme: Nejkrásnější hvězdy chodí naší ulicí.

MARTA URBANOVÁ

POZŮSTALOST

Komu tvůj klobouk
bez tvých očí
komu tvé boty
s cenovkou z obchodu
komu smoking
s tvou vůní
komu tvé hodinky
které ti stále odměřují čas

POVZDYCHNUTÍ

Vidím vnoučka
táhnout po zemi kabát
svého dědečka
táhne ho jako vozík
k popelnici

Už není, kdo by ho nosil
už nikdo nevnímá
že mne tenhle obrázek
může bolet

Ze shromáždění na závěr Uměleckého maratónu v restauraci Bohemia

LUBOŠ ZELENÝ

Hledání strdí

Nerad se vsoukávám do útěšku
Země se s vodou mrazem páří
Praotec Čech obešel Sněžku
a vykašlal se na Říp

Vševědoucně zadíval se
do příkrých zalesněných strání
Výstup pak odbyl podrbáním v pase
a krátkým zakašláním

Odkaz k současnosti?
Za touhu přijde postih

V hrdlech dnes bublá tmavá cola
a mléko chladí firma Lehel
Na Říp se díváme už zase zdola
Hledáme strdí v kupce jehel

Jen si tak jedu silnicí

Na kole šlapu kalužemi
Cáká mi bláto na plentu
Klesá listopad k mokré zemi
Bez úcty k mému talentu

Duše se s listím barví do krvava
A náruživost v odříkání dorůstá
Exekutor podzim řádí tam - kde sedí hlava
Pásku s razítkem lepí na ústa

Ve stoupě mlhy končí tajná přání
Život se třese v řídkém svetru
Podzim mě hledí mozolnatou dlaní
A vítr pohupuje rafičkou barometru

(Básně ze sbírky „Potlučené fantazie“, vydala SOVYNAZ Trutnov 2012)

DĚKUJEME, JANE!

Přirovnejme život k řece. Teče poklidně, spořádaně a důstojně, aby se nečekaně změnila v divočejší proud, vysychala až na dno, čerila se v peřejích, tropila neplechy a připravovala svízelné, někdy až dramatické okamžiky. Vroubí ji poklidné, útěsné břehy, ale také kamenité pláně plné bodláků, kopřiv a močálů. Mluví-li o životě, mám na mysli především náš literární život.

Literatura je krásná dřina. Ovšemže píšeme pro vlastní potěšení, které by ale postrádalo smysluplnost, kdybychom nemohli nést vlastní kůži na trh, předstoupit před čtenáře, oslovit ho. Tady vstupují na scénu vydavatelé. Převážná většina starších autorů, sdružených v ryze profesně zaměřeném Středisku východočeských spisovatelů, stanula na startovní čáře v nakladatelství Kruh jako instituci, obhospodařující literární pole tehdejšího Východočeského kraje. A kdykoli je řeč právě o hradeckém Kruhu, padne jméno doc. PhDr. Jana Dvořáka. Byl laskavým, zasvěceným, vstřícným, znamenitým a ze současného pohledu nepochybně prozíravým rádcem, jehož jsme si nesmírně vážili a jehož jsme také respektovali, třebaže jsme jeho tužkou načrtnuté poznámky na okraji textu někdy obtížně luštili. Ne vždy s nadšením, ti soudnější z nás mu ovšem dříve či později dali za pravdu. Časem jeho vztah k většině autorů přerostl v přátelství, z naší strany poněkud ostýchavé, nepostrádající respekt a úctu. A to mluvím o Janu Dvořákově redaktorovi, později i šéfredaktorovi nakladatelství. Uvědomovali jsme si, že naráží na spoustu rozličných komplikací a rozhodně nebylo snadné prokousávat se rukopisy nejružnější (i nejhrůznější) kvality. Kdosi z našeho středu kdysi poznamenal, že nebýt Jana Dvořáka, nikdy by nedokázal ani to málo, co se mu v literatuře povedlo, a v té chvíli jsem si uvědomil, že se pod ta slova mohu bez váhání podepsat. Předával nám svoje bohaté zkušenosti, byl nám spolehlivým a inspirujícím kritikem v dobrém smyslu toho slova, pročež jsme mu plně důvěřovali. Při našich občasných návštěvách nakladatelství si vždy udělal chvilku, dovedl trpělivě naslouchat, jeho připomínkám byla vlastní konkrétnost. Jak ty naše literární řeky plynuly, poznali jsme řadu kolegů „od pera.“

Pokud si některého přátelství cením nad jiné, je to právě přátelství Jana Dvořáka.

A říkám tedy poprvé: Děkuji, Jane!

Několikrát jsem se setkal s jeho bývalými studenty. Vždy o něm mluvili s uznáním, oceňovali jeho přístup, vážili si ho jako pedagoga i člověka.

Říkám tedy i za ně podruhé: Děkuji, Jane!

Je tu ovšem druhá strana ryzí mince, stejně cenná a výrazně hodnotná. Ta spisovatelská. Bylo by nošením dříví do lesa, kdybych se šířil o skutečnosti, že venkovští spisovatelé (Hradec Králové se snad neurazí) překusovali a stále překusují poněkud tvrdší chlebiček. Pražští spisovatelé a básníci měli, mají

a budou mít k piedestalům blíž. Na tom se sotva něco změní. Domnívám se, že Jan Dvořák patří k těm, jejichž literární dílo nedoznávalo a dosud nedoznalo zasloužené pozornosti. Jsem přesvědčený, že teprve čas mu nasadí zaslouženou, věcně správnou aureolu. Jak Jana Dvořáka znám, v tomto směru bere hořké větry bez trpkosti. Budiž mu připsána ke cti, že se s jeho knihami střídme setkáváme v antikvariátech, jeho knihy v knihovnách svědčí o značném počtu čtenářů a právě to je přece pro každého spisovatele tím největším uznáním.

V Dvořákově bohaté spisovatelské sklizni si nepochybně každý najdeme svoje utěšné ovoce. Poznamenejme, že každou jeho knihu zdobí vytříbená jazyková i myšlenková úroveň, vždycky překonává vysokou latku, kterou sám sobě nastavil. V roce 1967 vyšla jeho kriminálně, především však psychologicky laděná prvotina *Zločin naruby*. Zaujala mě a několikrát jsem se k ní vrátil. Od doby vydání v té naší pomyslné literární řece proteklo ještě hodně vody, než jsme se poprvé setkali. Nikoli náhodně. Po dlouhodobější korespondenci mi napsal, že bych se snad už měl někdy v nakladatelství ukázat. Nevedu žádný archiv, postrádám sklon k sentimentalitě a byty nejsou nafukovací, ten dopis bych však patrně ještě našel. Byl to Jan Dvořák, kdo vydal mou první knihu. V tehdejší komplikované vydavatelské situaci mi otevřela dveře do dalších nakladatelských domů.

Nyní tedy sám za sebe: Děkuji, Jane!

Vraťme se však k jeho „literární tvorbě pod úhlem subjektivního přístupu čtenáře. Tulácké dny, Domácnost, Láska před západem slunce... Knížky, které se zapsaly do paměti. Nemohu však nepřipomenout *Odvrácenou stranu obrazu* (1983), dílo plné lidskosti, vroucnosti a spravedlivého obdivu ke každému, kdo se dokáže rozdávat a oslovovat prostými, ryzími a trvalými uměleckými hodnotami. Jako kdyby se k nim nezáměrně hlásil, protože je sám úspěšně rozséval na literárních lánách. Nepovažujice se za literárního kritika a teoretika, netroufám si udělat zastávku u každé Dvořákovy knihy, natož pokoušet se o rozbor jeho dosavadního díla, považuji však za nezbytné připomenout monumentálního *Kamenného lva* (1990), a nemohu se nezmínit o knize, která evokuje i mnohé vzpomínky všech, kteří měli ke Kruhu blízko, především však dává nahlédnout za kulisy nakladatelství. *Život vzpomínek* (2007) je prostá kniha o lidech, jak je Jan Dvořák v průběhu desetiletí potkával a poznával, jakousi životní bilancí vlastní a částečně i činnosti nakladatelství, které tvořil a vytvořil, dovedl k obecnému uznání. Nakladatelstvím samozřejmě prošel větší počet pracovníků, ale jak už to bývá, renomé jakékoli instituce tvoří jedinec. Sáhněme proto pro příměr do jiné oblasti. Na oblibě a kvalitě automobilů, letadel nebo lodí, se podílí početný okruh zaměstnanců, ale základem úspěchu je konstruktér. Tím byl Jan Dvořák pro Kruh, tak si Kruh pamatujeme. Proto jsme pro náš bulletin zvolili stejný název. Trochu jako lehce melancholickou vzpomínku na zaniklé a stále postrádané nakladatelství, trochu jako vděk.

Není od věci zmínit se o další, méně známé oblast Dvořákovy literární činnosti, precizní filmové a literární teorii. Jeho kniha Poetický svět Václava Kršky jako kdyby odkrývala nejedno skryté zlaté zrnko Krškova režijního umění i Dvořákův emoční přístup k tvorbě, na Poetický svět obloukem let navázal v roce 2003 titulem Stříbrný vítr – kniha a film.

Dvořákův život s knihami a pro knihy připomíná zvlněné pohoří na blízkém obzoru, k němuž se naše pohledy neustále vracejí. Nad všemi vrcholky se tyčí jedna nepominutelná dominanta: Jan Dvořák člověk. Skoro se mi chce porušit přísná pravidla českého pravopisu a napsat člověk s velkým Č.

A tak tedy, ještě jednou (ale určitě ne naposled) a za všechny dnes již tak trochu pamětníky: Děkujeme, Jane.

Až se zase někdy setkáme, moc rád Ti to řeknu tváří v tvář.

František Uher

PARDUBICKÉ STŘÍPKY 2011

O čem často přemýšlíme (poznámky k Pardubickým střípkům)

Naše hlavy jsou zásobárny zkušeností. Někdy si představuji hlavu jako mlýnek, v němž se semele to, co už odnesl čas, také to, co nám právě přinesl a ještě i přinese. Zatímco ve dvou třech letech objevujeme především své já, s přibývajícými roky nám vstupuje do života čím dál více okolní svět a ten je vskutku pestrý. Právě takový svět, z něhož máme někdy těžkou hlavu.

O čem často přemýšlím? O tom, jestli bude o víkendu svítit sluníčko, abych mohl jet na hory, také o psovi, který se jmenuje Andy, špatně už slyší a někdy zlobí jak malý kluk, přemýšlím i o tom, že se blíží plískanice. Přemýšlím o dětech, jestli chodí rády do školy i o těch, co do školy chodit nemohou, protože v místech, kde žijí, třeba škola vůbec není. I o nemocných přemýšlím, v duchu jim přeji, aby se rychle uzdravili. Také o starých lidech přemýšlím, přemýšlím o hladu i o obžerství, o míru, o válce, o zradě i statečnosti, o tom, jestli mi ve sklepě nehnijí jablka a že musím zanést na poštu důležitý dopis. Jémine, málem jsem zapomněl na lásku. Zkrátka a dobře, o těchto všech věcech přemýšlím a ještě o mnoha dalších... podobně jako vy, autoři letošních Pardubických střípků.

Zdá se, že objevit téma v dnešním složitém světě je snadné, ale opak je pravdou. A když už ho objevíme, nastane chvíle, kdy začneme přemýšlet, jak ho uchopit. Dokáží si představit, jak člověk kolem tématu krouží, přibližuje se k němu a zase vzdaluje. Říká se s nadsázkou, že myšlení bolí. Osobně mohu potvrdit, že i já stál v různých fázích života před úkoly, při jejichž řešení se mně málem rozbolela hlava. Ale prozradím vám podstatnější věc: myšlení především osvobozuje. Proto můžete

chodit do školy, řešit hlavolamy, hrát různé náročné hry nebo se jet podívat do Austrálie za klokany. Proto můžete i psát. Psát o tom, o čem často přemýšlíte.

Lubomír Macháček

(V literární části soutěže bylo hodnoceno 142 příspěvků ze 30 škol nejen z Pardubického kraje. Ve výtvarné části 67 prací z 9 škol.)

Vítěz I. kategorie

Lochnesská příšera

JAKUB STOJAN

Ve Skotsku u jezera Loch Ness žil rybář jménem Vilém Bradonos. Nebyl ani moc bohatý, ani moc chudý. Všichni, co ho znali, ho měli rádi, dokud v jezeře Lochnes lochnesák neboli majitel jezera nevysadil Lochnesskou příšeru.

Vilém se nebál té obrovské stvůry a tak řekl: „Já se jí bát nemusím, žiju tu spoustu let a pokusím se jí ulovit“. Všichni říkali, že je to blázen, ale on nevnímal jiné, kteří neocenili jeho starost o jezero. Jeho přítel jménem Radim Vylzegat mu radil: „Vílo, ona jde chytit na uzené nebo jiné maso“. A Vilém se zeptal: „Jak to víš?“ Radim řekl: „No já jednu choval. A ta měla ráda uzený.“ Najednou tam přišla Tereza Panská a vmísila se do rozhovoru: „Kluci, kluci, vy nevíte, že ona má ráda býlí?“ Ale Radim se naštvál a řekl: „Jó, ona jó? Co když to je on nebo ten?“ Tereza se s Radimem začala hádat, že je to ona, a Radim, že je to on – bla, bla, bla. A pak tam přišel Kuba Okonos a změnil návrhy na ono. Pak začaly přípravy. Koupilo se maso, býlí a nějaká rybářská výbava. Pak šli k rybníku a chytali lochnesskou příšeru. Ale najednou se nad vodu objevila hlava lochnesky a řekla: „Já jsem Alie a vy? Prosím, jsem hodná a nic vám neudělám.“ Vilém tedy nechytal ji, ale na opak o ni pečoval. Krmil ji a ochočil si ji a lidi se na ni chodili dívat a říkali: „ten Vilém je šikula“ nebo „ten Vilém je mistr ryb“. Viléma posadili na prezidentovo místo. Ale jednoho dne mu ukradli jeho Alie, kterou měl ve svém znaku. Pak ho poddaní začali nenávidět, ale Tereza a Radim s Kubou mu chtěli pomoci. Tak začala honba za zlodějem lochnesky.

Tak ti naši přátelé cestovali po celé zemi, ale zloděje ne a ne najít. Tak začali ztrácet naději, ale moudrý šaman Stará Bota jim to řekl takhle:

„Nevzdávejte naději, štěstí při vás stojí,
každý zlodějíček něčeho se bojí.
Však tam, kde se nevyznáš, a on jako rys,
tak tam mu do oka nejlíp vlítne hnis.

On vás nevidí a vy jeho jo, tak natáhněte nohu,
šupa spadnul na zem a děkujeme Bohu,
má zlomenou nohu.
Pak svažte ho a ptejte se na vše, co hledáte,
pokud vám lhát bude, tak můžete hádat se.“

Vilém a kamarádi se dostali do skladu pomocí kouzla šamanova a slyšeli hlasy. Ty říkaly: „Zítřka vám dám tu lochnesku do jezera a vy my zaplatíte.“ Ale odvážný tým tedy vyšel v určitou dobu k jezeru Bebenes a čekal. Najednou přijel kočár s Bebenesem a se zlodějem. Chtěli si předat věci, ale najednou zjistili, že je lochneska pryč. Tým ji dostal do jezera Loch Ness a tak vše dobře dopadlo.

Vítězka II. kategorie

Nad čím často přemýšlím?

BÁRA SAVČICOVÁ

Jdu po chodbě, kolem jsou hromady starých věcí. Chci se otočit, ale je to jako omezeně naprogramované, za mnou je tma. Nemůžu se zastavit, nemůžu couvnout. Najednou se přede mnou objeví zrcadlo, zakryté šátkem. Natahuju ruku, odkrývám ho. Poznávám ten obraz, jsem to já. Ale ne, nejsem to já. Děsím se, zelený záblesk mi stane před očima. Bolí to...

Probudila jsem se s výkřikem. Cítila jsem na sobě kapky studeného potu. Takové sny se mi zdály často, vždycky mě vyděsily. Měsíc dorůstal, zítřka by měl být úplněk. Teď mi svítilo jasné stříbrné světlo přímo do očí. Jak mám přežít zítřek, to mi zůstává utajeno. Zavřela jsem oči a během chvíle usnula...

Šla jsem jako ve snech, s učebnicemi v ruce. Sem tam do mě někdo vrazil, machři a frajírci, co si myslí bůhvíjak nejsou moderní. Ještě dřív by mi to vadilo, ale od mých třináctých narozenin ne. „Anežko!“ Prudce jsem se otočila, vlasy mi spadly do obličeje. Strčila jsem si černé pramínky za ucho. „Počkej na mě!“ Miki. Běžela ke mně a usmívala se. „Pojď za mnou, to musíš vidět!“ Zvolala a táhla mě za sebou do prvního patra školy. Nahoře jsme se jakoby nic posadily na pohovku. Milaně, neboli Miki zářily modré oči šibalstvím. „Koukej, jak se tam rozseká.“ Zašeptala, pohled upřený na profesorku matematiky. Kousek před ní byla velká louže sladkého džusu. Podpatky hlasitě klapaly, zvuk se rozléhal celou chodbou. Mladší žák jí zastavil, něco si vykládali. Matikářka se rychle blížila k pasti. Celá chodba zatajila dech, chvíle napětí se zdála být nekonečná. A pak to přišlo. Profesorka uklouzla a těžkopádně dopadla na záda. Nikdo se neobtěžoval smích

zadržet, studenti propukli v neovladatelný výbuch. Paní vstala, záda mokrá, hlasivky připravené nás spráskat na jednu hromadu. Jen kdyby jí bylo mezi námi slyšet. Než jsme se dokázali uklidnit, byla profesorka matematiky pryč. “Tohle se nevidí pořad, co?” Miki se divoce smála, tváře jí zrudy. Usmívala jsem se, po dlouhé době se dalo zapomenout na sny. Jakmile se však rozdrčel zvonek na hodinu matematiky, úsměv nám ze rtů zmizel...

Jediná šťastná myšlenka – konečně je víkend. Šourala jsem se s těžkou taškou na zádech, pohled zabodnutý do země. Malé kapky deště mě studily na tváři, možná, že to byly slzy. Najednou mi v kapse začal vibrovat mobil. Zpráva od Miki. “Ahoj, zítra v deset u kostela!” Přečetla jsem si SMS. Dobře vím, jak tyhle noční výlety končí. Zabočila jsem na stezku, která vedla lesem. Byl to nejkratší způsob, jak se dostat domů. Přidala jsem do kroku. Někdo mě sledoval. Vyplašeně jsem se otáčela, ale nikoho neviděla. Ostrý pohled, to jsem na sobě cítila jistě. Obloha se zatáhla, kolem byla velká tma. Ohlédla jsem se. Na cestu vyšel bílý vlk. Vyzařoval z něj neskutečný klid a moudrost. Nemohla jsem z vlka spustit oči. Díval se na mě, dával mi pocit bezpečí. Strach zmizel. A pak blesk protnul oblohu. Vlk se vypařil, jako mávnutím kouzelného proutku. Začalo pršet, což mě donutilo se otočit a běžet domů.

Jdu bok po boku s bílým vlkem. Jeho kroky nejsou slyšet, vypadá, jako kdyby tančil. Připadám si proti němu těžkopádně a nešikovně. Dojdeme k velké budově, vypadá staře a rozpadle. Pak udeří blesk, bolest se vrací...

Trpytivá zář měsíce se mi odrážela v očích, oslepila mě. Otočila jsem se na bok a přikryla si hlavu polštářem. Cítila jsem se neobyčejně svěží a plná energie. Zvedla jsem se a otevřela okno. Měsíc byl krásný, mít teď u sebe hvězdářský dalekohled! Měsíc, jako by se v něm odrážel obraz. Vlk? Ne, tentokrát to byl drak. Nebo ne? Nemohla jsem poznat, co to je. Vnímala jsem to jen, jako další sen. Uložila jsem se zpátky do postele a po chvíli usnula...

Byl večer a já na sobě měla nepromokavé oblečení. Pršelo, nebyly vidět hvězdy. Spěchala jsem na místo srazu. Kostel byl na dohled. Neměla jsem tušení, proč zrovna tady a teď, ale ostatní tu čekali. „Ahoj! Pojď za námi, chceme ti něco ukázat!“ Miki vypadala nadšeně. „Tak jo.“ Přikývla jsem a vydala se za ostatními. Partu tvořili dva kluci, Miki a já. Prošli jsme kolem náměstí a několika temnými uličkami. Před námi se tyčil velký dům, byl starý a zničený. „Tak co ty na to? Jdeme dovnitř?“ Zvolala Miki. To je ten dům z mého snu! Šílené plány jsem milovala, ale tenhle ve mně vzbuzoval smíšené pocity. Nikdo by ale nechtěl vypadat jako strašpytel. Vydala jsem se za ostatními bez jediného slova. Vlezli jsme rozbitým oknem dovnitř, kluci rozsvítili baterky. Pavučiny, prach a špína. Nebyl to pěkný pohled. „To je super! Třeba tady najdeme zajímavé věci!“ Řekl jeden z kluků. Polkla jsem. Všichni začali prohledávat šuplíky a tajná zákoutí. Všimla jsem si úzkých schodů. Vrzaly pod mými kroky, ale pro bezpečný přechod to stačilo. Nikdo si mě

nevšiml, sláva. První patro nevypadalo o nic lépe než přízemí. Vystoupala jsem po dalších schodech. Tentokrát to bylo podkroví. V něm se jen těžko dal poznat žebřík. Něco mě táhlo nahoru. Vylezla jsem po žebříku, příčky jen stěží udržely mou váhu. Chodba, zaprášené staré věci. Kráčela jsem po ní, pomalu, ale jistě se dostala až k zrcadlu. Byl přes něj přehozený šátek. Odkryla jsem ho. Na to mě pohltila zelená záře, pak už jsem neslyšela ani neviděla nic...

Dopadla jsem do vody. Byla teplá, kolem mě byla jen tma. Otevřela jsem oči. Co se to děje? Viděla jsem zeleně. Snažila jsem se plavat, ale nešlo to. Pak jsme ucítila jemné šimrání na zádech. Byl to zvláštní pocit. Kolem mě se vše rozsvítilo. Voda byla jasně modrá, hladina byla na dohled. Vyplavala jsem nahoru a konečně se mohla nadechnout. Kolem mě bylo nespočet hvězd, mlhovin a světel. Připadala jsem si, jako ve Vesmíru. Kousek dál, bylo zvláštní světlo. Nedokázala jsem určit, odkud vychází. V dálce se rýsoval ostrov, svítil do všech stran. Začala jsem se k němu rychlými tempy přibližovat. Zanedlouho už jsem ležela na břehu, na louce před lesem. Nebyla tu tráva, ale něco velmi příjemného a měkkého. Postavila jsem se a rozhlížela se kolem. Něco takového jsem nikdy neviděla. Nebyly tu stromy, ale vysoké rostliny připomínající mnohokrát zvětšenou brokolici. Každý měl jinou barvu, zářivou a ostrou. Žluté, červené, modré, fialové... Nádhera. Udělala jsem krok. Šlo to těžko, zem se mi lepila na bosé nohy. Pak tu byl zvláštní impuls. Projel mi zády a já se posunula kupředu. Křídla? Ale byla malá, umožňovala mi jen chůzi. Teď to šlo mnohem snáz. Dokodrcala jsem se k lesu. Jakmile jsem do něj vešla, zmizel a já se ocitla na louce. Předemnou stál bílý vlk. „Pojď za mnou.“ Uslyšela jsem ve své hlavě. Vlk šel pomalu pryč. Kolem skotačilo nespočet hříbat, pásla se stáda koní. Nezbyvalo mi nic jiného, než se jen dívat a obdivovat. Došli jsme k potoku, zurčivému se stříbrným leskem. „Tady je tvůj úkol.“ Řekl vlk, klidným a hlubokým hlasem. Ukázal na dalekou horu, která zářila oslnivými barvami...

„Vyzkoušíme Báru Savčicovou.“ Cože? Probrala jsem se ze snění. Zlomky? To je špatné. „Tři čtvrtiny.“ Řekla jsem kupodivu správný výsledek. Zazvonilo, třídou projel hlasitý šum. Konečně konec. Jakmile nás profesorka pustila, šťastně jsme se vyhrnuli ze třídy, posléze i ze školy. A já během okamžiku věděla, o čem budu psát, až přijdu domů...

Spoluvítězka III. kategorie

TA DRUHÁ

ANNA SPIRMANOVÁ

Zatáhla závěs a lehla si. Bylo sotva poledne, ale ona chtěla snít. Zavřela oči a znovu si vybavila jeho tvář. Jako by stál přímo před ní. Ostře řezané rysy, upřímné, zelené oči. A světlé, rovné vlasy. Hlavně ty vlasy.

„Proč nejsi se mnou?“ zašeptala do tmy. Věděla, že jí nikdo neodpoví, ale na tom nezáleželo. Chtěla ho vidět. Mluvit na něj. Jen já, někde hluboko uvnitř její mysli, jsem tohle nechtěla. Toužila jsem ho najít, pomstít se. Ublížil mi. Vyhnal mě ze mne samé. Vylákal to všechno ven. Deprese, nezáměr, sny. Zahnal realistickou Kristýnu a přivítal tu novou, slabou holku, která se mnou měla společné jen dvě věci. Tvář a vzpomínky. A to všechno dokázal několika slovy.

Vzpomínám si, jak jí tehdy vhrkly do očí slzy. Byla to ona. Musela. Já nikdy nebrečím. Už tehdy získala vládu nad tímhle tělem. Ale bolelo to nás obě. Věřily jsme mu a on nás zradil. Přemýšlela jsem, proč to udělal. Už dávno by mě to tak nebolelo, kdyby to ona věčně nevytahovala.

Pořád mě překvapovala. Netušila jsem, že existuje, dokud nepřišla. Nenáviděla ho. A potom to vypadalo, že je součástí jejího života. Že bez něj není celá. Nechápala jsem ji. Jak ji to může tak bolet? Nic pro ni neznamenal. To pro mě byl neoddelitelnou součástí života, srdce, duše...

„Týno, to bude v pořádku. UVědomí si to,“ šeptal mi do vlasů. Objímal mě. Jak dýchal, vnímala jsem pohyb jeho hrudi. Slzami jsem mu máčela košili. Jen on věděl, jak moc mě to bolí. Chápal, co cítím. Sám by taková slova nikdy neřekl.

„Ne. Tentokrát se nic nespraví. On to chtěl udělat,“ mluvila jsem na jeho rameno. Jemně si mě od sebe odtáhl na délku paží a dvěma prsty mi zvedl bradu. Podíval se mi do očí a povzbudivě se usmál.

„Chtěl – nechtěl. Na tom nesejde. Co je hora svalů proti přátelům? Pro nás jsi vším.“ Měl pravdu. Pro ně jsem byla vším, ale já chtěla být vším pro tu ‚horu svalů‘.

„Lásky přicházejí a odcházejí, ale přátelé tu vždy budou, aby ti nabídli rameno. Nezáleží jim na mokré košili se stopami rozmazané řasenky nebo tužky na oči.“ Napadlo mě, jestli mi chce dát jiný důvod brečet – dojetí.

„Ale říkals, že Mount Everest je proti vaší lásce údolí,“ zašeptala jsem. Ano, říkal to. O sobě a o Andy. Ta slova ho obviňovala ze lži, a on to věděl.

„Říkal. Ale proti přátelství je to Grand Canyon.“ Zasmála jsem se. V jeho očích jsem to zase zahlédla. Vítězství. Věděl, co přijde.

„Ty se směješ!“ vykřikl překvapeně.

„Vítejte v systému Windows Vista. Přejete si zakoupit jiný systém s menším množstvím chyb?“ Smál se. Znal to, ale pořád se smál.

„To ti nestačí, že jsme tu teď já? Chceš si to zhoršit?“ Zase ke mně mluvila. I když, možná by bylo výstižnější říct, že myslela. Zuřila jsem. Proč jen neovládám vlastní tělo? Proč nemohu doopravdy šilet vzteky?

„Nelituj se tolik. Nemáš nějakou horší vzpomínku?“ To snad ne! Ona vyžaduje vzpomínky. Dobře, jak chce. Řekla si o vzpomínky, má je mít.

Přemýšlela jsem, kde se toulá. Poslední dobou se ozývala jen Tereza. Zapomněl snad na mě? Ne, to by neudělal. Nikdy by jen tak neodešel. Ze snění mě vytrhl domovní zvonek. První zazvonění. Druhé. Třetí. Čtvrté! Seběhla jsem schody po dvou, div, že jsem neupadla, a zamířila ke dveřím. Otevřela jsem a bez přemýšlení se mu vrhla kolem krku. Vrátil se! Byl tu pro mě jako před několika týdny.

„Týno!“ okřikl mě. On mě okřikl! Určitě se něco děje. Někomu se něco stalo. Tím víc jsem se k němu přitiskla. Položil mi dlaně na ramena a odstrčil mě. Nechápal jsem se na něj podívala.

„Co jsem udělala?“ Do očí se mi hrnuly slzy. Ne! Takhle mě nesmí vidět. Já přece nikdy nebrečím.

„Ty nic,“ zašeptal. Nesl špatné zprávy.

„Ale něco se děje?“ zvedla jsem to do otázky. Sotva neznatelně přikývl. On mi nic neřekne. Ne teď a ne tady.

„Něco ano, Týno. Půjdeš?“ Pochopila jsem hned. Chtěl se mnou mluvit jinde.

„Dej mi pár minut.“ Už ze zvyku se opřel o zed' a já měla čas se aspoň převléct. Určitě mu to nevádí. Vždycky musel čekat, když jsme nebyli domluvení dopředu. A občas i potom.

„Nic horšího jsi nenašla?“ Měla jsem chuť ji ignorovat. Vztek na celý svět nekončil, neslábl. Toužila jsem ji zničit. Poslat ji pryč. Nešlo to.

„Tím bys zničila sebe. Já jsem ty, Týno.“ Ne. Ona není jako já. Je tak slabá, tak zranitelná. Ona je mi cizí a vždy bude.

Přerušila tu vzpomínku. Byla to vzpomínka na první špatnou zprávu, kterou mi Dan kdy řekl. Zalezla jsem do koutku její mysli a snažila se ji ignorovat. Ať si vzpomíná sama. Jako by to slyšela, poslechla moji výzvu. A nutila mě vzpomínat s ní.

„Co se děje?“ Šli jsme mlčky po lesní cestě. Byla jsem první, kdo za celou tu dobu promluvil. Tiše si povzdechl.

„Stejně by ti někdo řekl pravdu, dřív, nebo později. Stěhujeme se.“ Zastavila jsem. Udělal ještě pár kroků, pak se ohlédl a vrátil ke mně. Měla jsem chuť sesunout

se k zemi, přitáhnout si kolena k bradě, obejmout je rukama a rozbrečet se. Ale neudělala jsem to. I když už tu pro mě nebude, bude další, kdo odejde a nechá mě tady. I tak to má nejspíš dost těžké.

„Kam?“ zašeptala jsem. Jen jedno slovo. Kdybych řekla další, nedokázala bych dál zadržovat slzy.

„Na Slovensko. Mámě tam nabídli práci.“ Takže daleko. Už to nešlo vydržet. Opřela jsem se o strom u cesty a sesunula se k zemi.

„Ale pořád máme mobily, internet,“ šeptala jsem. Pořád s ním budu ve spojení. Sehnul se ke mně a vytáhl mě na nohy.

„Máš pravdu. Přece bych tě nenechal na holičkách, elfíku.“ Snažil se to obrátit v žert, ale já se nemohla smát. Odjede. Odjede, najde si jiné přátele. Týna, Tereza, Andrea. Všechno zůstane minulostí...

„Přestaň. Jen si to zhoršuješ.“ Kéž by mlčela. Vadila mi. Měla moje tělo, ovládala můj život. Tolik jsem chtěla všechno zpátky. Pořád jsem doufala, že zavolá, zeptá se na mě. Jak se mám, co dělám, co škola, jak je Tereze. Ne. Nezavolá. Ne mně. Jeho číslo už neexistuje. Má nové. Tereze prý občas zavolá, ale ona mi to číslo nesměla dát. Chápala jsem ji. Slíbila mu, že nic neřekne. On chtěl, abych zapoměla a šla dál, spolu s Andreou. Ale ta už se s námi nebavila. Zůstala jsem skoro sama.

Nevolal mi, protože se nechtěl připomínat. Ale o to víc jsem vzpomínala. On mi určitě nechtěl ublížit. Ne, nechtěl. Nechtěl. Nechtěl...

„Přijedeš, vid? V létě?“ Podíval se na mě. Už chápu, proč se říká, že oči jsou okna do duše. Neměla jsem se ptát, oběma nám to jen komplikuju. S Andy se rozloučil včera večer u Terezy. Ony už s tím byly smířené. Já ne.

„Nevím, Týno. Asi ne.“ Lhal mi. Lhal. Jeho oči říkaly něco jiného. Nepřijede. Už ho nikdy neuvidím. Nikdy.

„Nepřijedeš,“ zašeptala jsem.

„Ne, Týno. Asi ne.“ Nesmím se rozbrečet. Ne teď. Prostě nesmím. Už tak mě to dost bolí. Až příliš. A možná, že ani jemu to není lhostejné.

„Sbohem.“ Neměla jsem sílu pokusit se ho chytit a zastavit. Nedokázala jsem nic říct. A on prostě nastoupil do auta a odjel. Chtěla jsem jít domů. Rozeběhla jsem se. Běh mě uklidňoval. Byl tak příjemný...

Musím ji donutit zavolat mu. Když nemůže on za mnou, aspoň se mu ozvu. Zeptám se ho, jak se má, jestli si našel nové přátele. Lepší? Možná. Půjde to. Určitě. Jen se zeptám Terezy na jeho nové číslo. Byla pro něj jako sestra, musela ho mít. A pak tu je ta druhá věc. Přimět ji, aby to udělala za mě, mým tělem.

„Ne.“ V jejích myšlenkách byl jasný výsměch. „Nedonutíš mě zavolat mu. Copak tě to už tak dost nebolí?“

Měla pravdu. Ale na tom nezáleží. Musíme se ozvat. Ukázat, jak moc všem jeho pokus odříznout nás ublížil. Může to být naše poslední šance. Ona musí něco udělat. Ty nejvýraznější vzpomínky jsem jí ještě neukázala. Možná je ten pravý čas vysvětlit jí, proč musí bojovat. Možná jí ublížil, ale ona ho přece měla ráda stejně jako já. I proto musela bojovat. Kvůli němu. Obyčejný kamarád jí ublížil víc než láska. Protože on mě podporoval pořád. Neřešil, kolik mám času, jak jsem oblečená nebo nalíčená. Bral to prostě tak, že jsem. Ale občas jsem si nebyla jistá...

Sebral mi ovladač a zastavil film. Tereza se na něj vrhla společně se mnou ve snaze vzít mu ho. Byly tři hodiny ráno, pouštěli jsme čtvrtý film, ale pořád se nám nechtělo spát. Vzali je na střední a já měla narozeniny. Dnes spát nepůjdeme.

„Jak chcete.“ Znovu film pustl a vrátil mi ovladač. Tereza se neovladatelně rozesmála. To mohlo znamenat jenom jedno. Jednu z těch horších scén. Odtrhla jsem oči od ovladače a znovu se, se zlou předtuchou, zadívala na obrazovku. Zaječela jsem a natiskla se na Dana. Přizpůsobil se a objal mě kolem ramen. Všechno bylo jako ve zpomaleném filmu. Podíval se na mě takovým zvláštním pohledem. Rychle jsem se odtáhla.

„Promiň. To ten film.“ Zasmál se.

„Nedívím se, Týno. Tohle vydržíme jenom já a Tereza.“

Snažila jsem se vnímat její tok myšlenek. Ona to chce. Chce, aby se to stalo znovu. Tak proč jí nepomoci?

„Prostě ne! Nemůžeme se mu plést do života!“ křičela na mě. Sice myšlenkami, ale křičela. Nepřesvědčivě. Tak jí ještě trochu pomůžu, pokud se rychle nerozhodne.

„Fajn, fajn, udělám to!“ Vztekla vstala a vyndala ze skříně čisté džíny.

Mlčky jsem žasla, jak rychle je schopná připravit se. Během půl hodiny stála před Terčiným domem a zazvonila. Když Tereza otevřela, asi půl minuty na ni zírala jako na zjevení, než ze sebe dostala srozumitelnou větu.

„Týno? Děje se něco?“ Rychle se přezula a šla k nám.

„Ne, já jen chtěla...“ Odmlčela se. Proč prostě neřekne, o co jde? Když bude moct, bude mlčet. To je jisté.

„Co?“ V Tereziných očích se zrcadlilo tušení. A ani trochu se jí to nelíbilo.

„Ty máš jeho nové číslo, že?“ Slabě kývla. Doufala jsem, že se nebude muset zeptat.

„Nesmím ti ho dát. Promiň. Prý bude lepší, když nebudete ve spojení.“ Tvářila se, jako by chtěla říct něco jiného. Ale to by se chovala jinak. Mluvila by jinak. Možná bych měla zkusit teorii opaku.

„Když myslíš. Půjdu domů.“ Kývla.

„Týno, vážně se omlouvám. Ale ani já už...“ Prudce se otočila, když se z domu ozvala tupá rána, jako by někdo upadl. Až ven k nám dolehla kletba. Ten hlas bych poznala všude.

„Týno, nechod tam! Prosím!“ Vždycky jsem mohla, tak proč ne teď? Nevím jak, ale najednou jsem ležela na zemi. Něčí ruka mi sevřela předloktí a já ten stisk opětovala. Vytáhl mě na nohy.

„Promiň, Týno.“ Nevím, za co se omlouval, ale měla jsem celkem jasné tušení.

„Bolelo to,“ zašeptala jsem.

„Já vím.“ Mluvil jinak. Kam zmizel ten chápavý hlas, který jsem znala? „Ale nenapadlo tě, že ses v tom utápěla sama, protože jsi chtěla?“ Ne. Určitě ne. Mohl za to on. Ale *ona* byla pryč. Co když jsem celou dobu byla jen já a ona nikdy neexistovala? Měnilo by se tím něco? Třeba ano. Ale možná taky ne.

(Další vítězné práce ze Strípků zveřejníme v letním čísle Kruhu 28).

Humorné příspěvky Julie Miletínové

Z deníčku smolaře

Prší, prší, jen se leje,
zdrčen lehám na koleje.

Já si, chudák, nohu zlámu
na papíru od salámu.

Pod obrazem s jelenem
nůž mi projel temenem.

Padá mokré listí z dubu,
nabil jsem si na něm hubu.

V každé roční době
převracím se v hrobě.

V nesnázích

Vylézt na strom není věda,
narazíš-li na medvěda.

STRÁNKY MLADÝCH ZAČÍNAJÍCÍCH AUTORŮ

Miluji – Marie Černá

Existuje řeč beze slov.
Ta řeč nás dva spojuje.
Mě a tebe.

Neznám slova, a přesto ti rozumím.
Neumíš mluvit, a přesto mi nasloucháš.
Nevíme, co bude, a přesto jdeme dál.

Nerozumíš tomu a já zrovna tak.
Že by kouzlo?
Či tvůj půvab?
Sladká slova a probdělé noci?
Nebo je to prostě tebou, kdoví...

Přiznávám, nepamatuji si, kdy to začalo.
Netuším, kdy to skončí.
Ale vím, že teď je teď.

Ach, jak moc bych si přála,
poznat to tajemství,
co dělá z lidí anděly
a ze všedních dnů neděle.

Jak moc bych si přála
vědět, jak na to,
rozmotat hlavolam
a nahlédnout do tebe.

Miluji.

BYLO TO ZA BABÍHO LÉTA

ZUZANA HUDCOVÁ

Bylo to za babího léta. Seděla jsem se starší kamarádkou na svahu v trávě, povídaly jsme si a zpívaly, ale najednou se ona zvedla, vzala mě za ruku a vedla dolu. Tam to bylo nějaký jiný. Stálo tam hodně aut a tanky, dřevěný baráky a velká brána. Kolem popocházelo spousta mužů v zelených stejných oblecích, byly to uniformy, a většinou kouřili. Dívali se na nás a někteří pokyvovali hlavama. Pak tam přišli i jiní muži, takový, který jsem ještě nikdy neviděla, dost se lišili, byli to černoši. Usmívali se na nás a měli úplně odlišný obleky, než měli ti muži předtím. My prošly bránou a pak dál, do kopce. Ujala se nás jedna paní, podala nám uniformy a my se do nich převlíkly. Začala pak na nás mluvit dost hlasitě a útržkovitě, moc se mi to nelíbilo, připadala mi zlá. Jděte za vůdcem, řekla a ukázala do stráně na roubenou chalupu. V tý jsme bydleli, než nás vyhnali, řekla jsem kamarádce a ostatní se na mě podívali trochu ošklivě. Až přijde, zsalutujte, zněl další rozkaz. Jak se to dělá? zeptala jsem se. Pravou rukou. Vůdce otevřel dveře a postavil se před nás. Přirazila jsem pravou ruku k čelu a vypnula hruď. Tak, jak jsem to slyšela z vyprávění. Ale byla jsem jediná, ostatní dělali to, co potom vůdce. Vypadal, jako že chce vzpažit, ale ruka se mu zastavila na půli cesty. Myslela jsem, že nám chce něco ukázat, a tak jsem se otočila tím směrem a taky tak natáhla ruku. Letadlo! zakřičela jsem a tím ukazovátkem z ruky objížděla trasu letadla na nebi. Něco z něj vypadlo a hnalo se dolů, takový ovály. A když to spadlo, ozvala se šílená rána, dole ve městě pod kopcem, kde jsme stály. Vynořilo se šílený množství prachu, já začala brečet a, ani nevím jak, chytla jsem se za ruku jednoho chlápka, kterej mi připomínal otce. Ozval se další svistot oválů, tyhle spadly docela blízko, a v minutě se mi před očima zhroutily tři domy. Ty domy! Ty lidi tam! křičela jsem a brečela. Být vámi, slečno, tak mlčím, obrátil se na mě vůdce. Pak letěla další bomba, ale ta byla fakt blízko nás. Padala na toho mýho tátu a já ho tahala odtamtud a říkala mu Pod! Ale on stál, nechtěl se hnout a já nevím proč. Bomba spadla vedle něj a vybuchla docela málo. Udělala díru do země, strašně hlubokou a ten táta tam ležel na kraji, trochu ho to smetlo. Ale žil. Jedna ženská, ta, co nám dávala předtím rozkazy, ho vzala za zápěstí a shodila ho do té díry. Vůdci se to nelíbilo a skopnul ji tam taky. Pak řek Veźměte provaz a vytáhněte je.

Cítila jsem obrovskou bezmoc, nemohoucnost, chtěla jsem pomoct tomu tátovi, vzít ho a utýct pryč. Z města pod náma se ještě valil prach, kolik lidí tam zůstalo, kolik lidí... A to nebyl sen, to bylo něco z minula. I když se to odehrálo během několika hodin uvnitř mě a v noci. Tohle musela bejt skutečnost, tohle se muselo stát.

O ZUBATÝCH RYBÁCH A KARÁSKOVI, NA KTERÉHO SE NEZAPOMNĚLO

HANA KŘIVÁNKOVÁ

Ještě jednu lásku nosil děda po celý svůj život v srdci, lásku, ke které najde cestu vlastně docela mnoho mužů; rybaření. Dokud nepřišel do důchodu, trávil rybařením spoustu času, poté v tom trochu ustal, ale že ho to přece jenom úplně nepustilo, jsme se mohli snadno přesvědčit poté, co na naší zahradě zbudoval igelitem vyložený, poměrně velký rybníček, který umělecky osázel blatouchy, kapradím a bůhví čím ještě, co se mu v kdekakém lese podařilo nakrást. Jinak si ale myslím, že drtivá většina oné vegetace, která nádržku lemovala, byla vesměs babiččina práce. Jezírko, jak se dědovo dílo začalo později nazývat, pro ni bylo nejspíš tak velkým šokem, že začala podvědomě vyvíjet snahu to aspoň trochu vylepšit. A nutno podotknout, že se jí to povedlo. Vodní ploška přímo zářila zelení, v létě nádherně kvetla a voněla a nebylo divu, že se stala poutním místem desítek ptáků z okolí, kteří si rádi odpočinuli na igelitovém břehu a napili se z čerpadlem dodané vody. To ocenil můj strýc Honza, dědův syn, ornitolog amatér. Pozoroval ty malé zpěváčky z okna svého pokoje a jak šel čas, stal se také stoupcem dědova monumentu; ukradl babičce z kurníku (tedy jejíjm slepicím) kameninové pítko a umístil jej na okraj jezírka, aby se ptáci nemuseli hned nořit do hloubky, pakliže se chtěli jenom napít a ne hned ráchat. Přidal tam taky pár větviček, na které si mohli ptáčkové ve vodě sednout a ochladit nožičky.

Rybníček v neposlední řadě podléhal pravidelnému vysychání, za které mohlo jednak sluníčko a z větší části také díry v igelitu, které způsobovaly ptačí návštěvy, případně my sami, když jsme z rybníčku například lovili hráběmi padavčata nebo mě, když se mi do něj asi ve třech letech podařilo zahučet. Přestože mi voda nesa-hala ani po kolínka, neumíte si představit, jak to bylo nepříjemné! Co se mne týče, plavat jsem se naučila až v osmi letech na školním plaveckém kroužku (kde jsem byla jediná) a můj pád do vody dědova jezírka pro mne znamenal vůbec první střet s vodou jinou, než byla ta ve vaně. Byla jsem najednou obsypaná lekníny, které si tu babička spokojeně pěstovala, bahnem, žabincem a karásky, které si tady nasadil tvůrce. Ten mě také včas vytáhl a osušil, ale to nic nezměnilo na faktu, že jsem se od vzpomínky na tento hrůzný zážitek nikdy nedokázala oprostit.

S kamarády jsme si na vodě často hráli; pouštěli jsme po ní různé lodičky, případně jsme se s děvčaty chopily barbín a předstíraly, že jsou z nich malé mořské víly, neboť pro ně ta plocha musela být vskutku nezměrná. Větší radost jsme ale měly z toho, když děda odkudsi přivezl nějaké rybky, které tam vypustil a my je mohli třeba celý den pozorovat, chytat do kesérku, na chvíli je vložit do kyblíku, prohlédnout, pohladit, vyděsit je a zase vrátit do nového domova.

Vzhledem ke špatnému provzdušení zde rybičky nepřežily více jak týden a když už to začalo vypadat nadějně, když už se začalo zdát, že dědova pravidelná čeření vody zabrala, navštívila malou přírodní rezervaci na naší zahradě souseďovic kočka a z karásků nebo běliček si připravila výbornou večeři. Mělo to něco do sebe; aspoň jsem ráno, když jsem přicupitala k rybníčku, neviděla hladinu plnou bílých bříšek ryb, se kterými jsem si ještě den předtím hrála. Dědovi to bylo taky líto. Začal po kočkách střílet prakem a později možná i vzduchovkou a ani náš jezevčík Dan nezůstal pozadu a díky kočkám se udržoval ve formě. Rybičky jsme ovšem mívali stále. A nejen je.

Dobře si vzpomínám, jak děda přivezl z chalupy prazvláštní věc. „Haničko, pojď se podívat,“ lákal mě. Když jsem přišla k rybníčku, plaval po něm podivný kus rosolu s černými tečkami, který jsem jakživa neviděla. „Co to je, dědo?“ „Z toho se vylíhnou žabičky,“ vysvětlil mi tehdy děda a opravdu. Během mého každodenního pozorování se z rosolu stávaly kuličky s ocáskem, později s nožičkami a nakonec i bez ocásku, které se ve finální fázi změnily v desítku malých skokánků. Naučila jsem se žabky chytat do dlaně a byla to ohromná zábava. Každou noc to u nás na zahradě kvákalo jako na blatech.

Mé chytání žab ovšem stálo život jednu maličkou ropušku, kterou jsem chytila na chalupě v lese, přenesla ji pár metrů dál, kde mi vyskočila přímo do mraveniště.

Náš rybníček také jednou hostil vzácnou rybí delegaci. Babička to opět málem nepřežila; když její muž do vody vyklopil ne jednoho, ale hned dva tolstolobiky, kteří se tam, ubožáci, sotva otočili, probudil se i v ní jakýsi druh lítosti a místo toho, aby dopustila, že ty nebohé ryby stráví noc v nějaké pro ně krkolomné poloze, je radši vzala palicí, nechala je vykuchat a ještě toho večera naporcovala a uložila do ledničky. Děda se na to kupodivu nijak netvářil; časem mi došlo, že to tak nejspíš zamýšlel. On totiž ryby ze všeho nejradši konzumoval. To ho bavilo daleko víc, než čekání, až se zblázní splávek. A nutno podotknout, že babička byla vůbec ta nejlepší kuchařka. Mnoho děcek v mém raném věku se ryby bálo jíst, kvůli kostem a tak, ale to se mně netýkalo. Žofie, má babička, ryby dokázala připravit tak znamenitě, že jsem se do nich vždycky s chutí pustila a že mě pak musela zachraňovat, když jsem se dusila kostí zaseklou v krku, to mi ani tolik nevadilo. A nebyla jsem u nás zdaleka jediná, občas se dusila i sama babička, kterou pak musela zachraňovat maminka, ale tím nejčastějším dusilem byl u nás... No jenom hádejte kdo. Dobře vzpomínám na Štědrý den, který děda zpestřil tím, že jak se dusil, tak při tom spadl ze židle a už to vypadalo, že opepříme večer i záchranné službě. Ale dobře to dopadlo, našťástí. Dědeček se dodusil, znovu zasedl ke stolu a strávili jsme hezký sváteční večer.

Pojednou děda přinesl do rybníčka dva maličké sumečky. Byli fousatí jako Santa Klaus a pro mě byli absolutní novinkou a hitem zároveň. Hned jsem jednoho

z nich nabrala do podběráku, přemístila do kýble coby vědecké laborky a hrála si s ním. Sumec nevypadal nadšeně a později se tak i projevil. Chytila jsem si ho do ruky a když jsem prstíkem zkoumala jeho rybí očička, do kterých jsem jako malá velmi ráda šťouchala (dnes se za to opravdu stydím), zaujaly mne jeho fousky a zvláštní tlamička, ze které mu čouhaly malé zoubky. Že nebyly až tak malé mi sumec dal najevo hned, jak jsem se jeho hubičky dotkla; rafnul mě a držel hezkou chvíli, to bojové rybí plemeno. Zahodila jsem ho okamžitě zpátky do kbelíku a se zakrvaveným prstíkem běžela za babičkou. K rybníčku už jsem se nepřiblížila. Až tehdy, kdy se ze sumecků staly dvě nehybné bílé čárky na hladině, jsem se vrátila na místo činu a litovala toho, že jsem sumci sáhla někam, kam jsem neměla. Děda mi tehdy řekl cosi o tom, že i ryby se umějí bránit. Jenomže pak jsem se ještě mnohokrát v životě přesvědčila o opaku. Třeba tehdy, když jsme před Vánoci měli ve vaně živého kapra, který se několik dní nepohnul z místa, smutně zíral na ponořenou sprchu a že zatím neleknul, dal najevo leda tím, že sem tam vypustil ven maličkou bublinku vzduchu. Chodila jsem za ním několikrát denně, nosila jsem mu drobky chleba a divila se, že je ignoruje – vždyť nejedl už pár dní, tak proč si nedá? Doufala jsem, že se do chleba pouští vždycky, když tam zrovna nejsem, ale kdeže; rozložené pečivo zůstalo nedotčené a babička se cítila být velmi dotčena tím, že ten chleba musela odstraňovat.

Pokaždě mi připadalo, že ten kapřík pláče. Chodívala jsem za ním do koupelny v nočních hodinách, povídala si s ním a přemýšlela, jak asi vypadal jeho život, než skončil u nás ve vaně. Že je to kapr chovaný na sádkách nebo v chovném rybníce, mi tehdy nedocházelo, nýbrž jsem si představovala, jak se hbitě prohání řekou za nějakou sličnou kapřicí, stane se otcem několika kulatých kapříků synků a dcerušek a nakonec se potupně zamotá komusi do sítě. Čert vem, že kapři nemají ani zdaleka takový krásný život, tahle představa byla daleko lepší. Kapříka jsem také často hladila a ani si neuvědomovala, že mu ze šupinek smývám životodárný sliz, bez kterého by se v přírodě neobešel, ale u nás už mu nebyl k ničemu. Také jsem onehdy vzbudila babičku, když jsem se našeho vánočního kapra pokoušela tajně transportovat do kyblíku, kde měl strávit noc a poté jsem ho chtěla vylít do Chrudimky. Žel bohu, vyděšený kapr málem leknul. Byl pro mne tak těžký, že se mi ho povedlo dostat akorát přes okraj vany, odkud veleryba následně zahučela na podlahu a bránila se zběsilým mrskáním. Babička ho hodila zpátky do vany, vyhubovala mi a vysvětlila, že z toho kapra zkrátka BUDOU řízky a konec. Tenkrát jsem necítila nespravedlnost vůči jí, ale vůči té rybě. Vždyť jsem mu chtěla pomoci! A on vůbec nespoupracoval a ještě tím cákáním probudil prarodičku. Tak se stalo, že jsem i já dostala naservírovanou podkovičku a kupodivu, vůbec mi ho nebylo líto. Nevím, zda za to mohl můj nepovedený únos nebo to, že pod stromečkem na mě čekala fůra dáreků, nebo to, že ten řízek byl vynikající, nevím. Když o tom tak přemýšlím, rybí smrt ve mně začala vyvolávat lítost až po první prožité dekádě svého

života. Nejspíš za to mohlo internetové video s názvem „Jak vykuchat kapra,“ kde byl kapr sice usmrčen klasickou dřevěnou palicí, ale protože to zjevně nestačilo, zůstal i nadále v pohybu, přestože mu z těla mizely šupiny, ploutve a později také jeho útroby. Jako prcek jsem ale pomáhala dědovi a strýci s kucháním, radovala se, když se radoval děda, že „má jikry,“ a držela mu pěsti, aby neřízl do žlučového vaku. Děda mi za spolupráci pokaždé daroval rybí dušičku, respektive vzduchový měchýř, díky němuž se ryby mohou vznášet v jakékoli hloubce. Byla jsem z toho vždycky nadšená a pouštěla jsem si ji na rybníčku jako loďku. Bohužel mi nikdy nevydržela přes noc; sousedovic kočky byly vždycky ve střehu a o tu rybí dušičku mne připravily vždy, jak jsem se odešla domů dívat na Večerníček. Nejspíš právě tam pramení má povaha, která upřednostňuje psy a kočky nechává daleko za nimi. Dnes už jsem pochopitelně tolerantnější, ale základ se nejspíš nikdy nezmění.

Když už jsem se rozepsala o rybí obraně, napadl mne ještě jeden případ, který jsem prožila na vlastní kůži a který, jak se zdá, dědova slova znovu porušil. Bylo to na podzim, někdy v devadesátých letech, kdy byl rybníček už vypuštěný a zapadaný tlejícím, studeným listím z okolních stromů.

V tu dobu byl u nás na návštěvě můj kmotr, architekt Bóba, který seděl doma s mou babičkou a dědou, zatímco já jsem si šla hrát na zahradu. Zasllechla jsem ho říkat cosi o tom, jak si na zahradě postavil malé zděné jezírko, ve kterém chová dva karásky. Pomyslela jsem si, že nemá proč se vytahovat, koneckonců, i já mám na zahradě malé jezírko a v něm karásky, běličky, zubaté sumce a někdy i tolstolobika.

Bohužel, v tu dobu byl můj rybníček (všimněte si, že už nepíšu dědův, ale *můj*) už docela prázdný a mně to bylo líto. Kéž bych se mohla jít podívat na Bóbovy karásky!

Jakmile jsem si představila stříbrné rybí tělíčko, spatřila jsem ho v rybníčku. Ne, nebyla to hříčka mojí rybí mysli, ale to, co jsem viděla, byla malá rybka, karásek, nebožáček, který se unaveně zmítal mezi špinavým ztmavlým listím ve vypuštěném jezírku!

Nevěřila jsem svým očím, ale bylo to tak. Nejspíš se na něj zapomnělo, když děda nechal rybník vyschnout, aby ho připravil na blížící se podzim a on se, schovaný, udržel několik týdnů naživu mezi zabláceným listím!

Na ulici jsem mnohokrát potkala jedince, kteří si ze zverimexu nesli vodou naplněný pytlík a v něm zlatou rybičku do domácího akvária. Zachovala jsem se podobně; vysypala igelitový pytlík s houskami, napustila do něj vlažnou vodu, vkročila i s ním do listové výplně jezírka a polomrtvý karásek, který se mi ani nebránil, se konečně ocitl zase ve vodě. Ihned začal plavat a mé dětské mysli bylo úplně jasné, že takový zázrak nečekal a poděkoval mi za něj.

„Haničko, pojď se rozloučit,“ zavolala na mě babička, když se můj kmotr rozhodl odejít domů. Rychle jsem přiběhla a slavnostně nesla v ruce pytlíček

s malinkým karáskem. „Tady ten byl zapomenutý v jezírku,“ vysvětlila jsem vše udivené babičce. „Mohl by si ho strejda Bóba vzít domů?“ „To víš, že jo, dám ho ke svým karáskům, bude se mu tam líbit,“ usmál se a odešel domů. Byla jsem ráda, že statečnému karáskovi se dostane pocty coby pobytu v nádherném, jak jsem později zjistila, kmotrem navrženém jezírku, kde na něj čekají dva rybí kamarádi. Jak skutečně skončil, to jsem se doteď nedověděla, ale věřím tomu, že jsem mu živůtek aspoň trochu prodloužila a on nemusel potupně skonat jako zapomenutý mezi hnojem. Byl to také můj poslední karásek; od té doby už jsme rybky nikdy nemívali.

Vybavila se mi básnička Bohuslava Reynka „Rybí šupiny.“ Možná ji znáte; protagonista poemu rybu chytí, praští po hlavě a na pařezu v lese následně vykuchá a odnese v batohu domů. Po čase se vrátí na místo tohoto činu, kde nalezne pařez a na něm ty samé šupiny jako kdysi. Vezme si je tedy na památku domů. Může vám to přijít sentimentální a třeba i trochu hloupé. Jenomže když jsem na tu báseň poprvé narazila, asi v osmnácti letech v čítance na gymnáziu, úplně jsem se v těch verších viděla. Vždyt v peněžence dodnes nosím rybí šupinku, šupinku z onoho kapra, kterému jsem se marně snažila prodloužit život. Ale kdoví. Dobře živenému kapříkovi, který se narodil a vyrostl ve stojaté vodě, by se v ledové řece stejně nejspíš nelíbilo. Snad by si i dokázal najít nějakou potravu, ale kdoví, zda by byl skutečně šťastný. Mohou být ryby vlastně vůbec šťastné? Vědí, že mají úděl skončit na talíři? Mají nějaké pocity, něco, co se pocitům aspoň vzdáleně podobá? Co si tak může myslet akvarijní rybička mezi čtyřmi skleněnými stěnami, ze kterých není úniku. Napadne ji vůbec někdy, že je v podstatě jenom věznem lidských rozmarů? Není to přece její chyba, že se narodila jako malý vodní živočich a ne jako člověk, který je dočista jiný a leccos má rád ve svém vlastnictví, zamčené na tucet západů.

Přestože ta moje šupina v peněžence už dávno není tak duhová a už ani trochu nezavání rybinou jako za čerstva, nepřestává mne udivovat, kolik vzpomínek jsem si díky ní dovedla uchovat. Jak nesmírnou část mého dětství s sebou po celou tu dobu nese, zamčená v peněžence, dávno oddělená od těla, které kdysi bylo živé, jako jsem teď já. A co naplat, že pořádný obnos mi v přihrádce na drobné nikdy nezajistila. Zajistila mi toho totiž ještě o mnoho více...

ESTELA

JULIE MILETÍNOVÁ

Sněžilo z mraků.

Vyhlédla ven z okna přetopeného bytu na ztichlou dopolední ulici. Sněhové vločky se klidně a smířeně snášely na prosáklý chodník, kde tály a umíraly,

zanechávající za sebou pouze vzpomínku na svou ledovou krásu. Byly volné a tu nespoutanost jim záviděla, stačilo jim jen následovat vítr a rozletět se na jeho křídlech do všech světových stran.

Ne jako ona. Ne jako Estela, příklad ubohého lidského tvora, přežívajícího ze dne na den v zajetí konzumního ideálu.

Estela roztáhla závěsy načpělé těžkým kouřem, aby do malého pokojíku vpustila trochu zimního denního světla. Váhala, zdali by neměla otevřít a nadýchat se ledového vzduchu, po němž tolik toužila, ale tuberkulóza v počátečním stádiu ji od toho nápadu předem zrazovala.

Jako vždy byla sama a jako vždy toho litovala. Byla tak mladá a zároveň na pokraji nejsmutnějšího stáří, krásná dívka s duší stařeny, jejíž osud pomalu dopisuje náplň plicního pera. Co stihla za svůj krátký život? Napsat podřadný román, dočkat se smrti matky, vyhrát ve znalostní soutěži dvacet tisíc a dva roky nato vážně onemocnět.

Sněžilo dál, hustěji.

Posadila se s oprýskaným šálkem kávy a s cigaretou, kterou jí doktoři přísně zakazovali, do starého odrbaného ušáku a přes nohy přehodila vypelichaný pléd z tartanu po babičce.

Ne, vůbec nic se tu nezměnilo. Až na ty barevné obří plakáty dam dole podél Slavíkovy ulice...

Vločky padaly dál a nezvětšovaly se, jen přibývaly geometrickou řadou.

Byla chyba, že se v mládí neučila anglicky? Že si nepořídila satelitní televizi, počítač s internetem a čaj vaří už od svých sedmi na plynovém vařiči?

Byla sama, jen v koupelně plakal odkapávající kohoutek stýskaje si po novém těsnění. Zavolat instalatéra by to asi chtělo.

Sněhové vločky tančily ve větru jako půvabné krasobruslařky, jako malé děcko když byla, vzpomínala na ladné kreace, na babiččin hlas, co jí povzbuzoval z tribuny a volal: „Estelo, do toho!“, na černotu světa, když se vinou nepovedeného skoku hlavou střetla s ledem, na hranatou kadeřnickou židli a na rudé lokny, co padaly k jejím slabým nohám jako sníh. Ano, přesně jako ten sníh...

Z nepořádku na konferenčním stolku zvedla svoji knihu. Pamatovala se na to, jak ji psala, kolik naděje a lásky vložila mezi její řádky, jak ohavný byl tehdy její hraně autentický optimismus. Nikdy ji nemohla sama číst. Tenhle výtisk našla nedávno pohozený u kontejneru, když byla vynášet smetí. Krásný, drahý papír byl promáčený pražskou věčnou břečkou a myšlenky uvnitř zhořkly jak měsíc staré mléko.

K čemu je vlastně dobrá tahle hra na nostalgii? Podporuje nenávisť. Proto asi...

Domovník dole přede dveřmi hrabal čerstvě napadlý, panenský sníh. Dobře, že je, že neobrací pozornost k Estele, která už druhý měsíc nemá na zaplacení nájmu, pod podlahou se dnem i nocí ozývá myší škrábání a dokonce i ten nekvalitní toastový chleba pomalu požírá plíseň.

Sněhové vločky jsou nádherné, pomyslela si. Usmála se na ně skrze zaprášenou okenní tabuli, přitáhla kolena k hrudi otřásající se kašlem a na kus složenky zbytkem tužky napsala:

„Život je podmíněn věčností. Nikoli však ten můj...“

O pár dní později ji v jejím bytě našel instalatér. Studenou, schoulenou v křesle, se šťastným úsměvem nedožitych pětadvaceti let na sličné tváři.

Bylo to koncem ledna a meteorologové hlásili kalamitu.

Na Prahu hustě sněžilo z mraků.

HOST KRUHU – JAROSLAVA PECHOVÁ

UŽ ZASE

Zase jsem tvou láskou spoutaná.

Zase tě vyhlížím od rána.

Tvé vzkazy mě drží nad vodou.

Splín zase zápasí s pohodou.

Já už teď nepustím tvoji dlaň.

Od pochyb radši mě pánbůh chraň.

Konečně dnes protnu bludný kruh.

Doufám, že už nejsi dobrodruh.

PŮLNOČNÍ LABE

Jak lité stříbro je půlnoční Labe.

Nad ním se hradby Střekova pyšní.

Odlesky města jsou tiché a slabé.

Jsme trochu cudní a trochu hříšní.

Ještě pár polibků a doteků dlaní,

ještě pár slůvek, co rozpálí tváře.

Lesy se ukloní v divoké stráni,

až Labe pozlatí sluneční záře.

Jaroslava Pechová byla řadu let volnou novinářkou a spolupracovala s Čs. Rozhlasem, získala ocenění za původní rozhlasovou dramatickou tvorbu a v soutěži Nejkrásnější kniha roku 1996. Vydala sedm básnických sbírek (Láskám všem; Modré z nebe; Rajská zahrada; Na konci nekonečna; Střípky zázraků; Ostrov naděje; Toulky v nalezeném čase). Pro děti a mládež: Pohádky na draka, O Perejdovi, O vykutáleném Melichárkovi, Strašuláci, Pohádky z mechového lesa, Pohádky ze Stříbrné tůně, České pohádky, Čáry máry bublifuk.

Vydala několik lepopel, na audiokazetách řadu pohádek. Napsala i knížku „Zpáteční lístek do posledního ráje Oty Pavla, která je doplněna řadou fotografií Milana Richtermoce z kraje podél řeky Berounky, od Křivoklátu až po Skryje.

RECENZE – OHLASY

TŘINÁCT ZAČÍNAJÍCÍCH VÝCHODOČESKÝCH AUTORŮ

Nejnovější sborník Střediska východočeských spisovatelů je tentokrát věnován „začínajícím spisovatelům“. Zahrnuje – opět bez žánrového nebo tematického vyhranění – tvorbu autorů, kteří dosud nerezonují v čtenářském povědomí, i když míra jejich tvůrčích zkušeností je různá. Tak se pod jednu střechu dostávají mladí pisatelé, kteří skutečně stojí na začátku, s těmi, co za sebou mají značnou životní zkušenost, i když rovněž z různých příčin dosud nepublikovali. Dochází tak bezděčně k jakési generační konfrontaci, která je sama o sobě zajímavá.

Editor sborníku Jiří Hrabinec poskytl poměrně širokou plochu třinácti prozaikům a básníkům, aniž by je jakkoli omezoval ve výběru. Vznikly tak relativně samostatné bloky – jakési „osobní navštívenky“. Výrazně v nich převládají povídky nejrůznější intenzity a tematického zaměření – od povahopisné studie, kterou představuje kupříkladu dovedně variováný příběh nejstaršího účastníka Zdeňka Bažanta Inzerent – až k pronikavým „výjevům ze života“ komponovaným s důrazem na realistickou věcnost a přesnost záznamu. V paměti utkví třeba působivé scény Josefa Kouby z prostředí „lidí a koní“ /Poslední šance, Slib/. Naproti tomu nalezneme i příspěvky, které sázejí na složku úvahovou, výrazovou miniaturizaci a zobecňující poselství, takže přerůstají až do polohy podobenství. V intencích této linie nacházíme mnohotvárnou škálu postupů – od úsilí o symbolické vyznění modelového příběhu, které je patrné ve zdařilé kompozici Hany Křivánkové Klaunovo rekviem, přes ekologizující pamfletičnost Krása krajiny Marie Černé nebo pohádky či historické apokryfy naruby /Kulakovská, Sokol/ až k filozofující traktátovosti /Šlechta/. Ve výčtu by se dalo pokračovat. Podobné texty samozřej-

mě vyžadují jazykovou bohatost a schopnost výrazové přesnosti, kterou někdy postrádám a která mi chybí u většiny básnických příspěvků. Myslím, že ukázky poezie nepřerůstají běžný průměr. Vedle kratších útvarů jsou přítomny i ukázky z rozsáhlejších celků. Eva Černošová osvědčuje ve svém pásmu scén a záběrů Věci, které se snadno zapomenou smysl pro detail a zkratku a Eva Némethová v připravovaném rukopise Blázinec v závitech zase zaujme citem pro „mluvný“ dialog a dějovou spádnost.

Těchto několik poznámek nechce samozřejmě nikterak hodnotově hierarchizovat ani podávat vyčerpávající analýzu. Ve svém úhrnu představuje sborník v duchu záměru pestré čtení a pro autory je pak i dobrou vzájemnou konfrontací.

Listopad 2011 doc.PhDr. Jan Dvořák

SEMÍNKO K SEMÍNKU

Když v roce 2009 vydala paní **BOŽENA TYMICHOVÁ** Pohádky ze zámeckého parku, napsal jsem v recenzi, že autorce nelze upřít, že psala s obrovským zaujetím a dalo by se říci celým srdcem. Jsem přesvědčen, že tato slova patří i její druhé knížce, která vyšla v závěru roku 2011 pod názvem **POSELSTVÍ Z ŘÍŠE SKŘÍTKŮ** a vydalo ji město Opočno. Publikace je v pevné vazbě a znovu doslova vyšperkovaná více než třiceti půvabnými ilustracemi, které nakreslila autorka.

Sama o své knížce říká: *Děj se odehrává v Opočně, malém podhorském městečku, ale vše by se klidně mohlo stát i na jiném místě naší planety. Hlavní postavy, skřítkové Adam a Vítek, žijí ve světě lidí, kde se stále něco děje. Prostřednictvím tajemného stařečka Hvězdáře poznávají tajemství Vesmíru, jeho zákony, a navštíví i Podsvětí, říši podzemních skřítků, kteří začínají ohrožovat pozemský svět. Pozemští skřítkové prvnímú nátlaku odolají, ale pochopí, že sami na tak těžký úkol nestačí a že musí najít spojence v lidech. Naději vloží v budoucí pokolení – děti. Formou poselství jim sdělují, co mají vědět a dělat, aby z nich vyrostli lidé silní a zdraví na duchu i na těle, kteří obstojí v budoucím náročném světě.*

K tomu je třeba dodat, že pokud jsme v Pohádkách ze zámeckého parku se skřítky prožili nejedno pohádkově laděné dobrodružství a nechali se jimi unášet, příběhy druhé knížky tímto směrem sice pokračují v duchu vyzdvihujícím sílu přátelství, upřímnosti a vzájemné lásky, ale postupně a téměř nenápadně nás posunují podstatně dál nenápadně a nenásilně naznačují, že za pohádkou existuje svět, který dokáže být zlý a někdy až neúprosně krutý, a myslím, že o tomhle nevypovídá pouze cesta skřítků Adama a Vítky do Podsvětí. Důležité je, že autorka nepouští hrůzu, ale chytře varuje.

Sympatické je sdělení Boženy Tymichové, že knížku napsala ve spolupráci s družinovou třídou prvňáčků a že se tím pokusila spojit fantazii dospělého a dětí. Říká k tomu: *Byla to taková literární hra, kdy jsem dala téma a spolu s dět-*

mi dotvářela děj. Zpočátku děti řešily drobné úkoly, například vymýšlely jména postav, znělku skřítků, hrůzostrašnou školu atp. Později pak měly možnost ovlivnit i průběh děje.

Nepochybuji o tom, že „Poselství z říše skřítků“ se stane opravdovým poselstvím pro děti, které si knížku přečtou, nebo jim bude přečtena rodiči, vstřípi si jasně formulované poselství do paměti a podle toho budou jednat v dalších letech svého života. Ale nepředbíhejme a nedělejme si iluze, že pouhé slovo má až takovouto moc. I tak si myslím, že už jenom skutečnost, že se autorka vydala tímto směrem, zasela do mnoha dětských duší semínko. Semínko k semínku a je tu naděje, že nová generace bude chápat smysl života v tom správném úhlu pohledu, ubrání se všemu, co vede k zániku. Teď půjde o to, aby ta semínka vzklíčila. Aby rostlinky, které z něho vypučely, neseschly, nezplaněly.

Ale to už je na nás dospělých...

Milan Dušek

Z TVORBY ČLENŮ STŘEDISKA

Již pravidelnými se stala setkání v podzimní Přelouči. To loňské se neslo ve znamení sborníku Třináct začínajících východočeských autorů, doprovázeného ilustracemi plnými invence. (Vydalo Středisko vč. Spis, Pardubice, sestavil Jiří Hrabinec). Knize věnuje Kruh samostatnou pozornost. Středisko zároveň připravilo ve spolupráci s nakladatelstvím Oftis pozoruhodnou prvotinu **Julie Miletínové ANDĚL Z MĚSTA EN**, představující poezii pozoruhodně zralou, nekonvenční a nadčasovou, námětově pestrou, značně převyšující běžný průměr současné české básnické produkce, oproštěnou siláckých schválností, jalových invektiv a laciných gest, jakož i veršování za každou cenu. Předností sbírky je pozoruhodně čistá, citlivá práce s českým jazykem. Má všechny předpoklady vzbudit čtenářský i odborný zájem. Vnucoval se mi i omšelý termín „mladá poezie“, event. „začínající básnířka“, ale měli bychom se naučit pomíjet neplodnou veteš rozdělování a hodnocení podle věku autorů. Česká (jakož i každá jiná poezie) je pouze jedna a jako čtenáře nás víc zajímá co čteme, až v druhé řadě od koho čteme. Věk není podstatný. Za pozornost stojí i přitažlivý vzhled sbírky, na němž má zásluhu ilustrátorka Martina Kulhavá.

Z jiného soudku nabral **Jiří Faltus**, který dovede potěšit a navodit úsměvnou náladu, aniž by pomíjel tristní zaplevelenost společenských lánů. Jeho předností je schopnost doprovodit slovo vlastními ilustracemi, zdánlivě jednoduchými kresbami, za nimiž se nejednou skrývá originální humor i bolestná skutečnost. Sbírcé aforismů, epigramů a kreslených vtipů **ZLATÝ PADÁK** jsem již věnoval pozornost samostatně. Rozsahem menší, ale obsahově sevřenější je decentní Faltusův soubor aforismů **BEZ POLITICKÉ ODPOVĚDNOSTI** (Alfa-Omega,

2011), opět s autorovými ilustracemi. Název je lehce zavádějící, Faltus se nezříká prosté občanské odpovědnosti, pod ironickou slupkou skrývá hořké jádro. Znepokojení, rozladění, stesk za mnohými odvátými iluzemi. Není nezbytné hrozit vztyčeným ukazováčkem, chmurné skutečnosti je možné pranýřovat také s elegantním nadhledem. Velice charakteristický je Faltusův aforismus „*protože už všechno bylo řečeno, dávíme teď slovům nový význam.*“ Je zajisté velká škoda, že si kritika prakticky nevsímá knih, které vydávají menší nakladatelství. A tak nezbyvá, než dát Faltusovi za pravdu, připomenout jeho aforismus „*dobrá kniha se chválí sama – nemá reklamu.*“ Budiž nám útěchou, že dobré knihy dobrými zůstanou. Ty horší, třebaže se jim dostává nezasloužené bombastické pozornosti, protože na reklamu mají, stejně časem zahálí pavučina zapomnění. Stává se, že usneme i nad znamenitou knihou. Nad Faltusovými aforismy se to sotva komu podaří.

Jsou publikace zdánlivě úzce regionálního charakteru, které dokáží upoutat i čtenáře ze vzdálenějších lokalit. Platí to též o devatenáctém sborníku **PANORAMA** z přírody, historie a současnosti Orlických hor a podhůří. (Vydala Panorama ve spolupráci s řadou obecních úřadů, 2011). Nepochybně zaujme zasvěcený článek o příbuzenstvu Boženy Němcové, především však k historii divadelnictví se vztahující erudovaná stať **Jiřího Frýzka**, nazvaná „Teoretické předpoklady vzniku Prokopova národního divadla pro venkov.“ Zavádí nás ke kořenům teoretického bádání o poslání divadla (Schiller, Diderot, Rousseau), uvádí jména řady českých buditelů, divadelníků a literátů, včetně Tyla, Nebeského a neprávem opomíjeného Chocholouška. Faktografická práce o dávno minulých událostech a postavách z různých uměleckých sfér jsou podceňovány, ačkoli vyžadují někdy až detektivní pátrání při vyhledávání dobových dokumentů a ověřování množství údajů. Věnují velice záslužnou pozornost kořenům stromů, v jejichž stínu žijeme a z nichž stále čerpáme inspiraci.

Pod názvem **VSTŘÍC SMRTI** vykročil **Milan Dušek** ke čtenářům souborem deseti kriminálních příběhů, v nichž se postupně setkáváme s řadou postav, známých z dřívějších Duškových románů a povídek. Není to pouze více či méně napínavé pátrání po těch „zlých“, vedených vzepjatými emocemi, sobectvím, chamtivostí, nenávisí, krutou či zoufalou láskou, po jedincích podléhajících negativním vlivům prostředí. V některých povídkách se Dušek pokouší proniknout za prosté líčení událostí, vytváří drobné sociální soudy. V dalších povídkách čtenář vycítí ozvuky konkrétních skutečných událostí, naroubované na odlišné literární stromy. Neboť holá skutečnost většiny kriminálních skutečností, byť ve své podstatě otrěsně drsná a syrová, vydá sama o sobě tak na novinovou soudničku. Připustíme, že kriminální román či povídka jsou vždycky důvěrně známou hrou na „zloděje a četníky“, v níž se skoro samozřejmě očekává vítězství „četníků“. Jako v pohádkách vítězí dobro nad zlem. Skutečnost však někdy hodně zadržává.

I to nás napadne nad Duškovými povídkami. Nicméně – když už jsme zmínili pohádky... V žánru, zabývajícím se činy, které neslouží člověčenstvu ke cti, se nelze vyhnout otřesnějším líčením, ale vzpomeňme: Byla pěkně vykutálená ta hodná dítko Jeníček s Mařenkou. Když mazaně dostali bábu na lopatu a šoupli ji do pece! A to jsme četli (a možná – doufejme – je dosud někde čteno) dětem před usnutím!

Luboš Zelený, trutnovský básník z generace nejzkušenějších, připravil skromnou sbírku **POTLUČENÉ FANTAZIE** (Sovynaz, 2012), jako (cituji) nonprofitní, pro přátele a známé. Je rozdělena do dvou odlišných částí. Zatímco Veverka v kleci s nadhledem čerpá z niterného vztahu k okolí, krajině a prostých, jako by všedních a mírně omšelých lidských vztahů, aniž by si autor neuvědomoval // *trpkou chuť nesvléknutých jader* // v básni Úroda ořechů, v následující Potlučené fantazii převládají motivy občanské, vedené tichou vzpourou proti obecné trivialitě a morální stagnaci. Jestliže v básni Účtování s dneškem čteme // *otevřu skříňku s lícidly* // a v závěru pak // *ve křoví pravda raněná // spí mezi bezdomovci* //, odkrývá šalebnou roušku pokrytectví a falše, jímž jsme vystaveni. Jako letmý stín zasunutého torza bezmoci znějí závěrečné verše // *ze sochy Krakonoše padá smíření // a jemně třepotává jinovatka* //. Zeleného až vyzývavě postavená básnická konstrukce nepochybně náleží k opravdovým hodnotám současné české literatury. Neboť básník otevřel okna dokořán, v jeho poezii rezonuje současnost bez pozlátka. Je veliká škoda, že patrně nepronikne k širší čtenářské obci a skutečně zůstane výlučně v úzkém okruhu přátel a známých.

Temnější melancholickou strunu rozechvěla **Jiřina Valachovičová** v knize tří příběhů

NITKY OSUDŮ (2011). Nutno předeslat, že by si zasloužila větší počet výtisků a cestu k širší čtenářské obci. Valachovičová je prosta sentimentality, ladí svízelné osudy svých ženských postav s retrospektivním pohledem, aniž by se uchýlovala k laciným atributům. Je jí vlastní sociální přístup, převažují však emotivní prvky, konflikty mezi chtěným a možným, přirozená touha po družnosti, narážející na nečekaná úskalí. Příběhy nezatěžuje balast černobílého vidění. Podobné knihy z „ženského“ pera obvykle končí v rozpačitých mělčinách, Valachovičová však dokáže čtenáře překvapit neomšelým řešením, což patří k jejím přednostem. Autorem fotografie na titulní stránce je Věra Kopecká.

Ta potěšila čtenáře již osmnáctou sbírkou **DÍVKA NA BŘEHU MOŘE**. Titulní báseň zveřejnil Kruh v minulém čísle. Jedna z básní nese název Ještě se usmívá, a taková je poezie **Věry Kopecké**, pohodová, navzdory všem životním úskalím usměvavá a střizlivá, nesená v čistých, optimistických liniích. Nabízí se omšelé přirovnání, že básnířka dozrává jako víno. Nedožrává! Věra Kopecká je zralá básnířka, která přesně ví, co chce, co zamýšlí čtenářům sdělit – a také to dokáže. Její poselství jsou výraznější a dynamičtější v kratších básních, které jsou

její doménou už od Stepního březce, ten se mi jeví jako její dosavadní básnický vrchol. Ve sbírce *Dívka na břehu moře* se mu přiblížila na dohled. Její poezie má specifickou vlastnost, dokazuje, že autorka je znamenitou fotografkou, která se dovede dívat a nacházet. Vnímá svět kolem sebe očima fotografky a tak ho promítá do veršů.

Stává se, že otevřeme sbírku básní a jsme trochu zaskočení úporností, bezprostředností, vitalitou a svěží otevřeností, jakož i vtípností a sympatickou hravostí. Platí to o sbírce **Martina Vídenského UZAVŘENÁ KAPITOLA** (Oftis, 2011) s ilustracemi Lenky Faltusové. Ty se nám nemusejí jevit jako úplně ideální doprovod poezie, ale proč ne, jdou svým směrem, lepší než klopýtat starými cestami s vyjetými kolejemi. S Vídenského poetikou korespondují. Vídenský pluje na „mladších“ vlnách české poezie, je mu vlastní odlehčenost a vyzývavost, nachází odlišné inspirační prameny, jiné zdroje tvůrčích vznětů. Jednoznačně je silnější tam, kde volí zkratku, kde svůj verš otesává básnickým dlátem na holou kost. Platí to o *Dětství*, *Kouzlu poezie*, *Poselství*, *Věčné rezonanci* či o básních *Sychravo* a *Listopadu* pád. Na své básnické pouti kráčí za poznáním nenápadných půvabů života, skoro se chce říci, že kráčí za svou všední pravdou. Pravda je stále atraktivní, ale tuze křehké zboží, hledat ji je ošidné, každý jen tu svou má za jedinou, všechny „pravdy“ jsou tak trochu maketami, snadno pukají. Přejme Vídenskému, aby ty svoje dokázal vždy správně naroubovat, aby strom jeho poezie košatěl a nadále dával dobré ovoce.

František Uher

Z HLUBOKÉ KAPSY

Marta Urbanová je spisovatelkou, která nepochybně čerpá převážnou část námětů ze svého života, i když samozřejmě nelze tvrdit, že své životní epizody pouze popisuje či rozepisuje, ale nesporně jsou v jejích textech, třebaže často ukryty, někdy hlouběji, než bychom se domnívali. Nerad bych, aby tento můj názor byl brán jako negativum, spíše jde o klad, autor prostě přes svůj život nazírá své okolí. Je to jev zcela zákonitý, a kdo z nás tvrdí, že ani náhodou, může si být stoprocentně jistý, že mu to jen tak někdo neuvěří.

MARTA URBANOVÁ na sebe výrazně upozornila už v roce 2007, kdy v Literární čajovně Suzanne Renaud vydala **POVĚSTI Z ŽELEZNÝCH HOR**. Knížka byla až překvapivě rychle rozebrána a ne pouze proto, že pověsti se staly módní záležitostí, měly nesporně i své literární kvality na rozdíl od toho co bylo vydáváno. V rychlém sledu následovaly povídkové soubory **MEDONOSKY** a **MĚSÍČNÍ HORY** (obě v Balt-East, 2008), romány **VTEŘINOVÁ NOC** (Oftis, 2009) a **DENÍK PRO JINÝ SVĚT** (Oftis, 2010). Ve všech těchto knížkách autorka

prokázala, že to se svým psaním myslí vážně a že – obrazně řečeno – našla svoji parketu.

V povídkovém souboru **ZPĚTNÁ ZRCÁTKA** (Epika, 2011) spisovatelka sáhla hluboko do kapsy a ve sbírce se ocitly povídky, které převážně napsala již dříve a část jich zveřejnila porůznu časopisecky, namátkou jmenuji ty, co jsme například publikovali v bulletinu Kruh, čtvrtletníku Střediska východočeských spisovatelů v Pardubicích – Mořská štika, Sociogram, Pozvánka, Svět za sklem, Slavnosti hašení ohně, Místo na slunci. Jejich knižní podobu lze jen přivítat, protože převážná většina povídek má nepochybně trvalou hodnotu.

Sama autorka svoji sbírku charakterizuje: *V prolínání pomíjivého a věčného je nejdůležitější člověk, jeho duševní svět. A ten se navrhuje lety, zkušenostmi. Proto většina mých povídek, i když se v nich obracím především k mladým lidem, vypráví o láskách lidí, kteří je mají ukryté v sobě jako zpětné zrcátko do něhož se občas dívají. Snažila jsem se v nich zobrazit člověka čestného, skromného, s nepodbízivým postojem k životu.*

Souhlasím. Zvláště láska ve všech svých podobách a formách je velice důležitým prvkem ve tvorbě Marty Urbanové. A kdyby se někomu přece jen zdálo, že někde lásku nevystopoval, ať uvažuje o alternativě s jakou láskou, upřímností a porozuměním je příběh napsán. I tohle je přece láska...

Jsem přesvědčen, že spisovatelka při svém psaní nepřemýšlí o tom, jak by své čtenáře šokovala, ale že své příběhy tvoří tak, jak jí velí srdce, bez frází a jakékoliv samolibosti či předvádění sama sebe. Jak jsem se již zmínil, většinu povídek ve sbírce jsem znal, ale četl jsem je znovu s velkým zaujetím, abych si je osvěžil v paměti. Při té příležitosti mě napadly další plusové body, které je možné připsat k dobru autorky. Její příběhy nejsou zahlceny slovy, rádi a snadno se naladíme na stejnou notu, prospívá jim častý nádech tajemna a záhady, která pro nás po přečtení už záhadou není. A objevuje se tu i nový směr, který by se mohl nazvat voláním dalek. Marta Urbanová přichází i s prózami, které jsou výsledkem jejích cest do zahraničí, v této sbírce je například reprezentuje povídka Místo na slunci. Myslím, že próz na toto téma bude přibývat. Nepochybně o tomto trendu svědčí články, povídky a črty, které publikuje na internetu v Czechfolks.com Plus a Pozitivních novinách.

Milan Dušek

SLOVO ČTENÁŘKY

Otevírám již 26. číslo Kruhu. Vyobrazená jeskyně od Václava Smejkal jako kdyby pobízela ke vstupu nejen do svého tajemného prostoru, ale zároveň i na stránky bulletinu. Bulletin má tu výhodu, že při jeho čtení se stejně jako na schůdcích do jeskyně lze pozastavit, něco přeskočit, potom se k tomu opět vrátit. Pozasta-

vení si žádají aforismy Jiřího Faltuse. Často se píše, že aforismy něco dokreslují, vylepšují, okořeňují. Ano, je to pravda. Ovšem přitom o každém krátkém výroku by se dala napsat dlouhá úvaha. To, co je v aforismech pana Faltuse skryto, není povrchní a líbivé. „*Po sebraných a vybraných spisech přichází na řadu autorské vydání spisů přebraných.*“ Sděluje jeden z aforismů, zveřejněných v Kruhu 26. Často je tomu skutečně tak.

Věra Kopecká a její „Dívka na břehu moře“ je dojemně laděná báseň. Kéž by všechno poničené včetně lidských charakterů bylo tak lehce opravitelné jako dívka z písku.

Ukázka Františka Uhra z povídky „Úl“ – předvést v tak krátkém textu tolik problémů, s nimiž se v dnešní době naše společnost marně potýká a nezastřeně na ně poukázat, to dokáže málokterý autor. Jedním z nich je spolu s panem Uhrem nepopíratelně Milan Dušek. Ve svých prózách nekompromisně a otevřeně mimo jiné poukazuje na vládu peněz nad morálními hodnotami, což často vede i k narušení nebo rozpadu rodinných vztahů. Nejinak je tomu také v ukázce pana Duška z kriminovy „Dáma na telefon“. A to ještě vůbec netušíme, jak zkušený autor krátkou „ochutnávku“ rozvede a zakončí.

S tvorbou Vladimíra Sokola se čtenáři setkávají v bulletinech Kruh poměrně pravidelně. Příběhy čtu poctivě, ovšem nikdy ne před usnutím, aby mě nepronásledovaly děsivé sny. Tentokrát mě povídka „Pes“ překvapila a dojala. Přátelství až za hrob – tak by to mělo být, ale není. Pan Sokol nám to ve své fikci předvedl mistrně.

Stránky mladých a začínajících autorů – Souboj a Poezie od Marie Ungrádové. Vzpomínám si na první setkání s autorkou v roce 2009 na besedě v Ústí nad Orlicí konané v rámci 5. Východočeského uměleckého maratónu. Tehdy se paní Ungrádová prezentovala povídkou Dědečkování a doplnila ji vtipnými verši Dva pravé důkazy lásky. Posлуhači se pak měli vyjádřit, zda se jim víc líbí próza nebo verše. Tehdy zvítězily verše. Po přečtení ukázek v Kruhu 26 si tróufám tvrdit, že paní Ungrádová přesvědčuje v současnosti o kvalitě své tvorby poetické, prozaické i výtvarné.

Deklarace nezávislosti od Josefa Šmajse a kolektivu – objevila se už na internetových Britských listech a je dobře, že je zařazena také v Kruhu. Je alarmující v čase, kdy ještě není pozdě. „*Chceme-li na Zemi přežít, musíme přírodě včas moudře ustoupit.*“ K tomu není co dodat.

Rubrika Zaznamenáváme – komentujeme potěšila snad každého čtenáře. Vstřícnost nového vedení města Pardubice i Krajské knihovny v Pardubicích k aktivitám Střediska východočeských spisovatelů a následně velmi vydařeně akce konané v rámci 7. Východočeského uměleckého maratónu – to udělalo velkou radost pořadatelům i vděčným účastníkům besed z řad čtenářů.

Co mi v Kruhu 26 chybělo? „Na slovíčko s...“ Určitě se dočkám v příštím vydání.

26. číslo Kruhu bylo opět nabito poutavými ukázkami prozaickými i poetickými. Ani o jedné nelze říci, že by mezi těmi ostatními nebylo její místo.

Dagmar Poláková

OSTYCH STRANOU!

Literární působení *všech* kolegů a kolegyně nás *všechny* zajímá. Jejich úspěchy nás těší. Včetně členů a členek Klubu, k němuž se obracím především. Postrádáme alespoň rámcový přehled o vašich literárních snaženích, o publikační činnosti. Několik řádků by třeba koncem roku (když ne hned po akci) neškodilo. Každý jsme odněkud, často k sobě máme daleko. Středisko východočeských spisovatelů musí vykazovat výsledky svého snažení. Už třeba jako podklady k žádostem o různé granty, bez nichž se neobejdeme, bez nich by naše činnost uvadla jako květina přeshlá mrazem. Také předsedkyně paní Marcelle Marboe by přehled o vašich literárních aktivitách pomohl při nesnadných jednáních. Každoročně jsou vyhlašovány různé (často lokální) literární soutěže, o jejichž výsledcích nemáme přehled. Nikdo nemá tolik času, aby se po nich pídil třeba na neúplných internetových portálech. Ozvěte se! Ostych stranou, nebude to bráno jako vychloubání! Proto prosím, neváhejte a podělte se s vedoucími svých oblastí nebo redakcí Kruhu o svoje úspěchy i potíže. Třeba vám nebudeme schopni podat pomocnou ruku, ale budeme s vámi. Patříte k nám, jsme jeden kolektiv, spojený stejným zájmem.

František Uher

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME

JUBILEA

Kulatá výročí v roce 2012:

- 9. 6. Jiří Hrabinec
- 13. 7. Eva Černošová
- 8. 8. Marie Kubátová
- 20. 8. Tomáš Suchánek
- 19. 9. Blanka Datínská
- 7. 10. Pavlína Vrbacká

Půlkulatá výročí:

- 10. 5. Jan Dvořák
- 21. 6. Lubor Macháček
- 22. 10. Jana Bednářová

Všem jubilantům přejeme pevné zdraví, optimismus, úspěchy v osobním životě a tvořivé práci.

Dodatek k vyšlým knížkám našich autorů v roce 2011:

- Lucie Hrochová - **POZNÁNÍ Z NEBES** – druhá kniha sedmnáctileté spisovatelky navazující na prvotinu Přátelství z nebes, vydal Akcent Třebíč.
- Josef Krečmer – **PÍSNĚ PRO VIOLU** – sbírka básní s ilustracemi Jiřího Šimka vydala Printia Praha.
- Milan Košař – **VE STÍNU PLATANU ANEB ŠUNKAFLEKY II.** - próza volně navazuje na Šunkafleky aneb venkovské panoptikum z roku 1999, vydalo nakladatelství Hélios Pardubice v listopadu 2011.
- František Uher – **VZDÁLENÝ JEZ** – detektivní román v nakladatelství Akcent Třebíč edice TOP krimi 2011.

Knížky našich autorů v roce 2012:

- Luboš Zelený – **POTLUČENÉ FANTAZIE** – sbírka básní, vydal SOVYNAZ Trutnov.
- Milan Dušek – **STOPY VRAHA** – sbírka povídek v edici Krimi příběhy v nakladatelství Moravská Bastei Moba Brno.

***

Ve dnech 19. a 20. října 2011 se uskutečnilo v Polici nad Metují vyhlášení vítězů umělecké soutěže BROUMOVSKO V KONTRASTECH: CHRÁNĚNÁ KRAJINA A ČLOVĚK, kterou uspořádala správa CHKO Broumovsko a Centrum rozvoje Česká Skalice v rámci projektu „Stezky za poznáním – šetrný produkt podporující rozvoj venkovské turistiky.“

Porota vybírala z 55 děl v pěti kategoriích. Mezi oceněnými v kategorii dospělých byla i naše členka **VĚRA KOPECKÁ** za knihu „BROUMOVSKO – MŮJ ADOPTIVNÍ DOMOV“.

Literární festivaly v Polsku

I v minulém roce jsem měla možnost zúčastnit se dvou mezinárodních festivalů poezie v Polsku.

Ve dnech 2. –5. listopadu se konal už XXXIV. Mezinárodní poetický listopad v Poznani, kterého se zúčastnilo okolo 70 autorů z různých míst Polska i světa, například z Maďarska, Litvy, Řecka, USA, Ukrajiny, Vietnamu, Srbska. První

podvečer byl věnován poezii Czesława Miłosze, kterou recitovali účastníci festivalu. V zahajovacím pořadu v aule univerzity A. Mickiewicze v Poznani byly předány ceny za nejlepší knihu roku /autor Robert Giannetti z USA/, za nejlepší prvotinu a další ocenění a představili se přítomní autoři. Z univerzity si účastníky rozvezli zástupci poznaňských škol na setkání s mládeží. Odjela jsem spolu s Lechem Lamentem a dalším polským autorem do školy pro děti a mládež s pohybovým postižením. Zajímavý byl podvečerní pořad připravený studenty poznaňského gymnázia z veršů polských účastníků i přijetí na tomto gymnáziu. Večer se svou poezií vystoupili Jurij Zavgorodný z Ukrajiny, Marek Wawrzkiwicz, předseda ZLP a Pawel Kuszczyński, předseda poznaňského oddělení ZLP. Další den se rozjeli účastníci do škol v okolí Poznaň. Spolu s Kazimírem Burnatem a satirikem Ryszardem Podlewskim jsme odjeli do Noweho Tomyszla, kde po přijetí v knihovně nás rozdělili do různých tříd. Do dívčí třídy gymnázia mě doprovodila ředitelka školy a odešla, zůstala jsem tak se studentkami sama, což mě trochu překvapilo, ale po třiceti letech za katedrou nezaskočilo. Na rozdíl od předchozího setkání, kde byl vidět zájem a připravenost mládeže i vyučující, na téhle škole byla beseda jen jakousi splněnou nutností. Závěrečný večer festivalu byl sestaven z vystoupení zahraničních účastníků a zpívané poezie.

Pro mne byl festival nejen příležitostí prezentovat svou poezie za hranicemi, ale velice srdečným setkáním s přáteli.

Má polská kolegyně a přítelkyně Anna Zalewská zorganizovala po skončení festivalu ještě několik setkání – první byl náš autorský večer v Poznani organizovaný Literární nadací, další byly dvě besedy v soukromé škole v Gnieznu a nakonec beseda a čtení v knihovně v Rawiczu. Všude byla velice srdečná atmosféra a bezprostřední zájem publika.

Byla jsem hostem festivalu Básníci bez hranic v lázeňském městečku Polanica. I jeho součástí jsou besedy ve školách, tady bez zahraničních účastníků. Zahájení bylo v divadle, kde se jak je už tradicí představili recitátoři, zpěváci a tanečníci z místních škol. Součástí festivalu byl vzpomínkový večer na Annu Kajtochowou a Ireneusza Morawského, kteří v tom roce zemřeli, dále pak poetické dílny pro mládež, vystoupení zahraničních účastníků a dlouhé noci básníků, kde přítomní prezentovali své verše. Protože se festivalu zúčastňuji již několik let a s řadou autorů se setkávám i při jiné příležitosti cítím se v Polanici jako doma.

Pro účastníky obou festivalů byly připraveny sborníky z veršů přihlášených autorů a oba festivaly se konaly za podpory představitelů měst, knihoven, kulturních zařízení, škol i soukromých sponzorů.

Byly dobře připravené, zorganizované, měly dobré zázemí – ubytování, stravování, sály. Je mi líto, že takové podmínky nemohu připravit pro účastníky Dnu poezie.

Kdybych na závěr měla shrnout čím mě festivaly v Polsku obohacují, pak vedle přátelských setkání, která jsem zmínila, je to setkání s poezií jiných národů, jazykové obohacení, inspirace v tvorbě a také v organizaci takových festivalů i v řešení problémů současné kultury.

Věra Kopecká

***

17. prosince 2011 proběhla v chrudimském divadle premiéra muzikálu *Káča a čert* k němuž vytvořil scénář a hudbu **JAN STEJSKAL**. Nacvičili ho učitelé ZUŠ Chrudim se žáky a studenty pěveckého a dramatického odboru a se členy dechového orchestru. Představení bylo vyprodáno.

***

14. ledna 2012 se konala v chrudimské Galerii Art (Světliny a Luboše Jelínkových) vernisáž knižních ilustrací **JANA STEJSKALA**. Návštěvníci měli možnost prohlédnout si obrazový doprovod k autorově nové knize „Pověsti a příběhy staré Chrudimě“. Se zajímavými událostmi ze starých časů se mohli seznámit nejen v literární a obrazové podobě, ale i zvukově, autor sám zazpíval několik písní o Chrudimi a předvedl, jak se lidé kdysi bavili. Poté následovala autogramiáda. Výstavní síň navštívilo kolem šedesáti zájemců.

Věra Kopecká při autorském čtení na schůzce LISu v Jičíně.

1. února Věra Kopecká instalovala v knihovně **Václava Čtvrтка** v Jičíně výstavu svých fotografií s názvem *Doteky poezie*. Výstava obsahuje snímky z Broumova nebo Českého Ráje i detaily z přírody. Pomáhali jí přátelé z LISu (Literární spolek při knihovně V. Čtvrтка) Bohumír Procházka a Václav Franc. V podvečer se v rámci schůzky LISu konalo autorské čtení Věry Kopecké, doplněné projekcí fotografií. Vedle zmíněných se zúčastnila i Draga Zlatníková, Václav Teslík, z výtvarníků Eva Šikmanová, čtenáři a knihovnice.

Paní Božena Tymichová z Opočna, autorka dvou pohádkových knížek o skřítcích pro děti, jednou týdně dochází do základní školy na čtení, poté si vyjdou do míst, o kterých je v jejích knížkách zmínka. Děti vytváří model města skřítků pro výstavu, autorka připravila stolní hru „Procházka s městskými skřítky“ a chystá letní hru pro rodiče s dětmi. Děti jí spontánně zahrnují svými kreslenými knížkami. Na příštím čtení jim ukáže polodrahokam, ve kterém je vidět stařeček Hvězdář (chalcedon s výraznou kresbou starce hledícího k nebi), děti dostanou úkol hledat v terénu tvary připomínající skřítky či zvířata.

Z informací, které poskytla autorka, vybrala redakce.

16. února v MKD v Mělníce v pravidelném pořadu *Hodinka s Pegasem* přednesla své nové verše, především ze sbírky *Dívka na břehu moře*, **Věra Kopecká**. Poezii doplnila promítáním vlastních fotografií. Pořad posluchače zaujal, byl součástí schůzky členů literárního spolku Pegas, na níž se kromě jiného probíraly přípravy křtu sborníku *Básníci nad soutokem*, který vychází k 25. výročí založení Pegasa, přispěli do něho jeho stávající členové.

Humorné příspěvky Julie Miletínové

Epigramy

Že prý psí štěkot na měsíc neplatí.
Než si pes štěkne, dříve ho utratí.

Na každé prase se někde vaří voda.
Ale na některou svini je i vody škoda.

Skepse nad stavem naší vlasti

Má to tady vůbec cenu?
Řekl Karel Havlíček,
otočil se
a pelášil zpět do Brixenu.

V Pellyho domech v Polici nad Metují se 22. února v rámci Univerzity třetího věku konal pořad **Jany Wienerové** Vrásnění. Autorka v něm představila nejen svou poezii, ale i verše svých oblíbených básníků a přečetla ukázkou ze své vzpomínkové prózy Učitel Josef, kterou vytvořila na podkladě deníků svého děda, který před válkou působil jako učitel na Podkarpatské Rusi. Přednes a vyprávění doprovázela Jana Wiesnerová fotografiemi svých výtvarných děl – kreseb, litografií, sgrafit a přiblížila posluchačům i jejich vznik. Pořad byl krásným vyznáním výtvarné tvorbě, poezii a rodnému kraji.

Jana Wienerová při pořadu

OBSAH KRUHU 27

M. Kulhavá: Ilustrace	1
J. Bednářová: V ateliéru	2
Redakce: Významné ocenění	3
L. Vondrák: Ze sbírky Tajnospády.....	4
M. Dušek: Na slovíčko s Milanem Richterem	5
M. Richter: Hity mládí, Legální kocovina	8
A. Šlechta: Starej a ještě starší	9
F. Uher: Potenciál popele.....	15
J. Stejskal: Prahnízdo kosů chrudimských	15
A. Kordíková: Neděle v Judei	19
J. Frýzek: O vykutáleném povozníkovi.....	19
J. Krečmer: Na břehu řeky Doubravy, O lásce k Vysočině	21
Z. Bažant: K.O.	22
F. Uher: Sněžný muž, Nejkrásnější hvězdy	25
M. Urbanová: Pozůstalost, Povzdychnutí.....	26
L. Zelený: Hledání strdí, Jen si tak jedu ulicí	27
F. Uher: Děkujeme, Jane!	28
PARDUBICKÉ STRÍPKY	
L. Macháček: Poznámky	30
J. Stojan: Lochnesská příšera.....	31
B. Savčicová: Nad čím často přemýšlím	32
A. Spirmanová: Ta druhá.....	35
STRÁNKY MLADÝCH ZAČÍNAJÍCÍCH AUTORŮ	
M. Černá: Miluji	40
Z. Hudcová: Bylo to za Babího léta	41
H. Křivánková: O zubatých rybách a karáskovi, na kterého se nezapomnělo .	42
J. Miletínová: Estela	46
HOST KRUHU	
J. Pechová: Už zase, Půlnoční Labe	48
RECENZE A OHLASY	
J. Dvořák: Třináct východočeských začínajících autorů.....	49
M. Dušek: Semínko k semínku.....	50
F. Uher: Z tvorby členů Střediska	51
M. Dušek: Z hluboké kapsy.....	54

D. Poláková: Slovo čtenářky	55
F. Uher: Ostych stranou!.....	57
ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME	
Jubilea - Nové knihy – Zprávy	57
Říkadla, epigramy a jiné zběsilosti - J. Miletínová	8, 20, 39, 61
Fotografie: M. Dušek jun. - archiv MnP - Bohumír Procházka – Věra Kopecká	

KRUH, bulletin Střediska východočeských spisovatelů Pardubice

Ročník VIII. – číslo 27 – březen 2012

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec, Miloslav Dušek jun.

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 28 zasílejte:

Milan Dušek – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk (próza a publicistika)

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Elektronicky ve WORDU (v text. Editoru) velikost písma 12, písmo Times New Roman.

Uzávěrka příspěvků: 8. května 2012

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

PARDUBICE

Toto číslo vyšlo za přispění Magistrátu Pardubice, Krajského úřadu Pardubice, Krajského úřadu v Hradci Králové a Ministerstva kultury ČR.